

TANSSIEN HALKI SUOMEN

Tutkielma tanssinopetuksen mahdollistamisesta
pienillä paikkakunnilla

Koulutusala Kulttuuriala			
Koulutusohjelma Tanssinopettajan koulutusohjelma			
Työn tekijä Laura Moisanen			
Työn nimi Tanssien halki Suomen – Tutkielma tanssinopetuksen mahdollistamisesta pienillä paikkakunnilla			
Päiväys	17.4.2014	Sivumäärä/Liitteet	51/4
Ohjaaja Eeri Pihlajakari			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Savonia-ammattikorkeakoulu			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, kuinka tanssinopetusta voidaan toteuttaa alle 30 000 asukkaan paikkakunnilla. Tutkielmassa selvitetään, millaisia kokemuksia tanssinopetusta pienillä paikkakunnilla järjestäneillä henkilöillä on. Työssä keskitytään ammatillista koulutusta edeltävään harrastuspohjaiseen taidetanssikoulutukseen.</p> <p>Tutkielmassa käydään läpi suomalaisen taidetanssikoulutuksen historiaa ja tanssikouluverkoston kehittymistä. Tavoitteena on selvittää, miten tanssiharrastus on levittäytynyt Suomeen. Työssä tutkitaan, mikä on tanssiharrastuksen maantieteellisen saavutettavuuden tämänhetkinen tilanne eri alueilla.</p> <p>Tutkielma pohjautuu laadulliseen tutkimusperinteeseen. Lähdemateriaalina on käytetty kirjallisuutta ja haastatteluja. Tutkielmaa varten haastateltiin kolmea henkilöä, jotka ovat mahdollistaneet taidetanssin harrastamisen omilla paikkakunnillaan. Haastattelujen avulla on pyritty ottamaan selvää toiminnan käytännöistä ja realiteeteista sekä haastateltavien kokemuksista. Haastattelut on toteutettu puolistrukturoituina teemahaastatteluina.</p> <p>Opinnäytetyössä pyritään muodostamaan monipuolinen kokonaiskuva tanssinopetuksen mahdollisuuksista pienillä paikkakunnilla. Työssä havaitaan tanssinopetuksen puuttuminen monista kunnista. Tavoitteena on selvittää, millaiset tekijät vaikuttavat tanssikoulutuksen järjestämiseen näillä alueilla, ja löytää keinoja, miten tanssinopettaja voi työllistää itsensä pienellä paikkakunnalla. Tanssinopetuksen mahdollistamista tutkitaan erityisesti yritys- ja yhdistystoiminnan näkökulmista.</p>			
<p>Avainsanat</p> <p>Taidetanssi, tanssikoulu, tanssiharrastus, kunnat, maantieteellinen saavutettavuus, yritys, yhdistys</p>			

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Dance Teacher			
Author Laura Moisanen			
Title of Thesis Dancing through Finland - A thesis about enabling dance education in small towns in Finland			
Date	17.4.2014	Pages/Appendices	51/4
Supervisor Eeri Pihlajakari			
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis is to research how dance education could be put into practice in municipalities that have under 30 000 inhabitants. The thesis examines what kinds of experiences persons who have organized dance lessons in small localities have. The thesis concentrates on recreational-based dance education, which may be pre-professional.</p> <p>The thesis reviews the history and the evolution of Finnish dance education. The aim is to research how dance as a free time activity is present in Finland. The thesis researches the situation of geographic accessibility of recreational dance in different areas of Finland.</p> <p>This thesis is a qualitative study. Literature and interviews have been used as the source material. There were three persons interviewed for the thesis, and each of them had enabled dance education in their own municipalities. The purpose of the interviews was to determine the practice and realities in the working, and see the experiences of the interviewees. The interviews were done as semi-structured theme interviews.</p> <p>The thesis aims at constituting a versatile general view about dance education possibilities in small towns. The lack of dance education in many communes became clear. The objective was to examine what kinds of elements have an influence on organizing dance education in these regions, and to find ways for dance teachers to employ themselves in small towns. Enabling dance education is researched specifically in perspectives of entrepreneurship and association work.</p>			
Keywords Dance, dance school, recreational dance, municipalities, geographic accessibility, enterprise, association			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	7
2.1	Tavoitteet.....	7
2.2	Taidetanssi	7
2.3	Tanssikoulutuksen määrittely.....	8
3	SUOMALAISEN TAIDETANSSIN JA TANSSIKOULUTUKSEN HISTORIAA.....	9
3.1	Suomalaisen taidetanssikoulutuksen alkuvaiheita	9
3.2	Tanssin kenttä laajenee ja monipuolistuu	10
3.3	1980-luku: Lisää koulutusta ja tukea tanssitaiteelle	11
3.4	1990-luku: lama, taiteen perusopetus ja ammatillisen koulutuksen lisääntyminen	12
3.5	Taidetanssikoulutus 2000-luvulla.....	13
4	TANSSIKOULUT JA ALUEELLINEN TASA-ARVO	14
4.1	Tanssikoulutus kartalla.....	14
4.2	Maantieteellisiä reunaehtoja	16
4.3	Julkinen sektori tanssikoulutuksen tarjoajana	17
4.4	Kolmas sektori ja tanssikoulutus.....	18
4.5	Tanssikoulu yksityisenä yrityksenä.....	19
4.5.1	Yrityksen perustamisen alkuvaiheet yleisesti	19
4.5.2	Starttiraha.....	20
4.6	Taiteen perusopetus yhdistyksessä ja yksityisessä tanssikoulussa	20
5	LAADULLINEN TUTKIMUS TULKINNAN VÄLINEENÄ	21
5.1	Ihmiskäsitys ja tiedonkäsitys tässä työssä	21
5.2	Luotettavuuden määrittäminen tässä työssä	21
5.3	Teemahaastattelu tiedon keruun menetelmänä.....	22
6	TUTKIELMAN TOTEUTUS	23
7	TUTKIELMAN TULOKSET	25
7.1	Toiminnan alkuvaiheet.....	25
7.1.1	Paikkakunnan valinnan perustelut.....	26
7.1.2	Ennakko-odotukset	27
7.2	Tanssinopetusta toteuttamassa.....	28
7.2.1	Taiteen ja rahan ristiriita.....	28

7.2.2	Aika, raha ja oppilasmäärä.....	30
7.2.3	Työssä jaksaminen.....	32
7.3	Oppilaiden löytäminen ja sitouttaminen	32
7.3.1	Hyvä ryhmähenki.....	33
7.3.2	Oppimisen ja luovuuden kokemus.....	33
7.3.3	Kokemus viihtymisestä ja huomatuksi tulemisesta	34
7.4	Yhteistyökumppanit.....	34
7.5	Keinoja toiminnan rahoittamiseksi	35
7.5.1	Apurahat ja tuet	35
7.5.2	Talkootyö.....	36
7.6	Tanssinopetuksen merkitys.....	37
7.6.1	Toiminnan merkitys tanssinopetuksen järjestäjälle.....	37
7.6.2	Toiminnan merkitys oppilaalle	38
7.6.3	Toiminnan merkitys paikkakunnan kulttuurielämässä	39
7.7	Kokonaisuus – katse menneestä tulevaan	40
7.7.1	Tyytyväisyys.....	40
7.7.2	Ajatuksia toiminnan kehittämiseksi.....	41
8	POHDINTA.....	42
	LÄHTEET	44
	LIITE 1: TAIDETANSSIKOULUJEN ALUEELLINEN JAKAUMA LUKUVUONNA 1983 – 1984.....	47
	LIITE 2: KULTTUURIALOJEN OSUUS ALUEEN KOKO ARVONLISÄYKSESTÄ 2007.....	48
	LIITE 3: HAASTATTELUIJEN TEEMAT JA KYSYMYSTEN AIHEET	49
	LIITE 4: LISTA TANSSIKOULUISTA	50

1 JOHDANTO

Opiskellessani tanssia olen monesti pohtinut sitä, miten olen päätynyt juuri tälle alalle. Moni asia olisi voinut mennä toisin aivan alusta alkaen. Kasvoin maaseudulla, ja paikkakunnalla sattui olemaan tanssin opetusta. Harrastuksesta syttyi suurempi into, joka myöhemmin on kuljettanut minua mahdollisuuksien perässä ympäri Suomea. Oma kiinnostukseni pienten paikkakuntien tanssia kohtaan heräsi, kun ymmärsin, että olin todella etuoikeutettu saadessani jo lapsena laadukasta tanssinopetusta asuinpaikastani riippumatta. Olen myöhemmin havainnut, että ajatusta taidetanssin opetuksesta maaseudulla pidetään usein harvinaisena ja lähes mahdottomana. Olen saanut kuulla erilaisia perusteluja sille, miksi sellainen toiminta ei voi olla kannattavaa. Samalla mielessäni pysyy muisto siitä, kuinka olen itse harrastanut klassista balettia maaseudulla kolme kertaa viikossa. Kuinka se oli mahdollista?

Ajatus tanssikoulusta pienellä paikkakunnalla tuntui kiehtovalta myös ajatellen omaa tulevaisuuttani. Koska en löytänyt aiheesta kirjallisuutta, joka olisi vastannut pohtimiini kysymyksiin, valitsin tiedonhankinnan keinoksi haastattelun. Löysin haastateltavakseni kolme erilaista henkilöä, jotka ovat kaikki järjestäneet tanssinopetusta pienellä paikkakunnalla. Haastattelujen teemat ja kysymykset valittiin niin, että saataisiin tietoa sekä käytännön toiminnasta että toimintaan liittyvistä ajatuksista.

Aluksi olin kiinnostunut tanssikouluyrityksistä, mutta näkökulma laajeni myös muunlaisiin toiminnan muotoihin tutkielman edetessä. Näkökulman monipuolistumiseen vaikutti myös se, että tutkielmaa aloittaessani toteutin samaan aikaan tanssinopettajan opintojen päättöharjoittelua kolmessa eri paikassa: yksityisessä tanssikoulussa, kaupungin ylläpitämässä kansalaisopistossa ja voimisteluseurassa. Sain siis omakohtaista kokemusta toiminnan eri muodoista ja ymmärsin, että ne voivat täydentää toisiaan tanssin koulutuskentällä. Tutkielman painotus on yritys- ja yhdistystoiminnassa.

Tutkielmassa selvitän tanssikoulutoiminnan taustalla vaikuttavia tekijöitä. Aluksi tutustutaan suomalaisen tanssikouluverkoston historiaan ja siihen, miten tanssikoulutoiminta on saanut alkunsa Suomessa. Sen jälkeen pohditaan tanssinopetuksen alueellisen tasa-arvon toteutumista nykypäivänä. Tilanteen arvioimisen helpottamiseksi ja sen havainnoillistamiseksi selvitin mahdollisimman tarkasti taidetanssin opetusta tällä hetkellä tarjoavat tahot ja merkitsin ne kartalle. Karttaa tarkasteltaessa voidaan havaita selkeitä eroja tanssin maantieteellisessä saavutettavuudessa eri alueilla. Työssä pohdin, kuinka tanssinopetusta saataisiin myös sellaisille alueille, joilta se vielä puuttuu.

Opinnäytetyöhön keskeistä sisältöä antoivat haastattelut. Niiden kautta muodostui kokonaiskuva siitä, millaista on tanssinopettajan, yrittäjän ja tanssinopetuksen järjestäjän arki pienellä paikkakunnalla. Oli erityisen kiinnostavaa kuulla haastateltavien kokemuksia ja havaita yhtäläisyyksiä heidän toiminnassaan ja näkemyksissään, vaikka lähtökohdat toimintaan olivat kaikilla hyvin erilaiset. Haastateltavat nostivat esille työtään vaikeuttaneita epäkohtia ja itselleen tärkeitä asioita, joiden ansiosta työ on säilynyt mielekkäänä vuodesta toiseen. He olivat tyytyväisiä tekemiinsä valintoihin ja kannustivat myös toisia tarttumaan samoihin tehtäviin, jos niihin on kiinnostusta.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Opinnäytetyön aihe on muotoutunut tekijän oman kiinnostuksen pohjalta. Työn tarkoituksena on selvittää tanssikoulutoiminnan realiteetteja. Työn yhtenä lähtökohtana on tieto siitä, että kulttuuriharrastukset, tanssi mukaanlukien, ovat keskittyneet maantieteellisesti suurempiin kaupunkeihin (Kulttuuripolitiikan strategia 2020. 2009, 16, 17). Tarkastelun kohteeksi otetaan pienet kunnat, joista tanssiharrastus puuttuu. Työssä tutkitaan aihetta enimmäkseen tanssinopettajan ja tanssinopetuksen järjestäjän näkökulmasta, mutta osissa työtä näkökulma on laajempi. Tutkielman lähdemateriaalina on käytetty haastatteluja ja kirjallista aineistoa. Suomalaista tanssikoulujärjestelmää samantyyppisestä näkökulmasta on aiemmin tutkinut Repo (1989). Hänen tutkimuksensa on tarjonnut lähdemateriaalia tämän tutkielman eri osiin, vaikka maailma onkin ehtinyt muuttua 25 vuoden aikana paljon.

2.1 Tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten tanssiharrastus on levittäytynyt Suomeen, ja mikä on sen maantieteellisen saavutettavuuden tämänhetkinen tilanne eri alueilla. Työssä pyritään ottamaan selvää siitä, kuinka tanssinopetusta voidaan saada myös sellaisiin kuntiin, joissa sitä ei vielä ole. Tavoitteena on tutkia, millaiset tekijät vaikuttavat tanssikoulutoimintaan näillä alueilla ja löytää käytännön keinoja siihen, kuinka tanssinopettaja voi työllistää itsensä pienellä paikkakunnalla. Opinnäytetyössä pyritään muodostamaan mahdollisimman monipuolinen kokonaiskuva tanssinopetuksen järjestämisestä pienillä paikkakunnilla. Haastattelujen tavoitteena on kerätä tietoa erilaisten tanssinopettajien ja kulttuurialan ammattilaisten toiminnasta ja kokemuksista; miten he ovat onnistuneet tanssinopetuksen toteuttamisessa maaseudulla ja mitä he itse siitä ajattelevat.

2.2 Taidetanssi

Tässä työssä taidetanssilla tarkoitetaan esittävää tanssia, joka on kohdistettu yleisölle. Näin ollen tanssin määrittelyä taidetanssiksi ei tehdä tanssilajien pohjalta, vaan määrittävänä tekijänä on suhde yleisöön. 1900-luvun alkupuolella taidetanssin ja muun tanssin eroa voitiin pitää selkeämpänä, sillä yleensä vain tiettyjä tanssilajeja esitettiin yleisölle. Vuosikymmenten kuluessa raja taidetanssin ja muun tanssin välillä muuttui vaikeammin hahmotettavaksi, kun esittävä tanssi monipuolistui (Repo 1989, 38). Aiemmin sosiaalisina tansseina pidettyjä tansseja alettiin esittää yleisölle, ja eri tanssilajeja alettiin sekoittaa keskenään (Kukkonen 2007, 42).

Nykyään tanssialan ammatista kiinnostunut voi käytännössä minkä tahansa tanssilajin harrastuksen pohjalta päästä tanssin ammattiopintoihin ja tulla taidetanssin tekijäksi. Tästä syystä on tärkeää, että kaikkialle Suomeen saataisiin mahdollisuus harrastaa edes yhtä tanssilajia. Voidaan huomata, että kaikkien tanssilajien harjoittelu sisältää pohjimmiltaan samoja elementtejä. Oppilas kehittyy esimerkiksi oman kehonsa hahmottamisessa, liikelaatujen säätelyssä, rytmikassa ja ilmaisussa. Eri lajeissa tyyli ja painotukset eroavat toisistaan, mutta jossakin tanssilajissa pitkälle edenneen harrastajan on

usein mahdollista helpostikin omaksua myös muita lajeja. Lisäksi tanssin ammattikentällä on tilaa erilaisista lähtökohdista työskenteleville tanssitaiteilijoille, ja yksilöllinen lähestymistapa tanssiin on usein etu.

Tutkielmasta on rajattu pois sosiaalinen tanssi, tanssillinen liikunta ja tanssiurheilu. Nämä tanssin muodot ovat myös osa tanssin ammattikenttää ja niiden harrastaminen voi yhtä lailla luoda pohjaa tanssialalla toimimiselle, myös esittävän taiteen alueella. Tutkielmassa halutaan kuitenkin keskittyä sellaiseen tanssinopetukseen, jonka lähtökohtana on kokonaisvaltainen kasvu taiteeseen. Pois rajattujen tanssimuotojen lähtökohdat painottuvat johonkin muuhun, kuten sosiaaliseen tai liikunnalliseen toimintaan, vaikka esiintymisen ja taiteen elementit voivat olla niissäkin mukana. Tässäkään kohtaa rajoja ei vedetä tanssilajien pohjalta: Esimerkiksi kansantanssi on ollut pitkään sosiaalista tanssia, mutta nykyisin se yhä useammin luetaan taidetanssiksi. Voidaan ajatella, että nykyään osassa suomalaisista kansantanssiryhmistä tanssi on sosiaalista, osassa taas esittävää tanssia, riippuen siitä, kuinka paljon ryhmässä painotetaan esiintymistä.

2.3 Tanssikoulutuksen määrittely

Tanssikoululla tarkoitetaan yleisesti sellaista organisaatiota, joka järjestää taidetanssin opetusta. Perinteisesti tanssikoululla tarkoitetaan yksityistä tai julkisen sektorin rahoittamaa koulua, jonka pääasiallinen tehtävä on tanssin opetus. Tässä työssä tanssikouluina voidaan pitää esimerkiksi myös kansalaisopistoja, yhdistyksiä tai voimisteluseuroja, jos ne tarjoavat taidetanssin opetusta.

Tanssikoulutus yleiskäsitteenä sisältää tanssin opetuksen lastentanssista ammatillisiin opintoihin ja yliopisto-opintoihin saakka. Tanssialan ammatissa toimiminen vaatii yleensä pitkän harrastuspohjan ja ammatillisen koulutuksen, vaikka tästä on myös muutamia poikkeuksia. Tässä opinnäytetyössä keskitytään siihen tanssikoulutukseen, joka edeltää ammatillisia opintoja. Käytännössä kyse on siis tanssin harrastamisesta, joka voi johtaa ammattiin. Lapsuudessa tanssi on monille pelkkä harrastus, mutta tanssialan koulutus rakentuu niin, että lapsuuden ja nuoruusiän aktiivinen harrastustoiminta toimii myös hyvänä, ellei välttämättömänä pohjana mahdollisille ammattiopinnoille (Repo 1989, 117). Monissa tanssikouluissa opetetaan tanssia tavoitteellisesti taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaan, ja näistä opinnoista oppilas saa valmiuksia myös tanssialan ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi Suomessa järjestetään paljon sellaista tanssinopetusta, jonka jokainen tanssikoulu suunnittelee ja määrittelee itse.

3 SUOMALAISEN TAIDETANSSIN JA TANSSIKOULUTUKSEN HISTORIAA

Taidetanssi tuli Suomeen muuhun Eurooppaan verrattuna myöhään, 1800-luvun lopulla. Yksittäisiä tanssiesityksiä nähtiin jo 1800 -luvun puolenvälin tienoolla, mutta ne olivat enimmäkseen harrastajien tekemiä tai ulkomaalaisten esiintyjien vierailuja. Noin sadassa vuodessa taidetanssi on saavuttanut täällä nykyisen asemansa, pyrkien yhä tasavertaisempaan asemaan muiden taiteenlajien rinnalla. Tanssin harrastusmahdollisuudet ja koulutus ovat huomattavasti lisääntyneet viime vuosikymmenien aikana (Repo 1989, 98). Suomalaisen tanssikouluverkoston synnyn ja kehityksen hahmottamiseksi palataan ajassa taaksepäin siihen, kun taidetanssin opetus oli Suomessa vasta alullaan.

3.1 Suomalaisen taidetanssikoulutuksen alkuvaiheita

Suomalaisen taidetanssin ensimmäiseksi vaikuttajaksi mainitaan usein Maggie Gripenberg (1881 - 1976). Gripenberg haaveili nuoruudessaan tanssiopinnoista, mutta unelmien toteuttamista vaikeutti se, että Suomessa ei tuolloin ollut vielä minkäänlaista taidetanssin koulutusta. Gripenberg (1950, 21) kuvailee tilannetta muistelmateoksessaan:

Rukoilin vanhemmiltani, että saisin ottaa myös jonkinlaisia tanssitunteja – mutta hyvien aika, tanssitunteja! Eihän sellainen nyt toki sopinut nuorelle sivistyneelle naiselle! Eikä sitäpaitsi ollut sopivaa opettajatartakaan! Maassamme ei ollut mitään sellaista koulua, josta haaveilin. Niinpä aloin salaa harjoitella yksikseni.

Gripenberg opiskeli kuvataidetta ja jatkoi kuvataiteen opintojaan Dresdenissä 1904. Kuuluisa amerikkalainen vapaan tanssin pioneeri Isadora Duncan sattui vierailemaan Dresdenissä niin, että Gripenberg näki hänen esityksensä ja vaikutti suuresti. Myöhemmin, vuonna 1908 Gripenberg näki Duncanin esiintyvän myös Helsingissä. Vähitellen Gripenberg alkoi suuntautua yhä vahvemmin tanssiin ja lähti Geneveen säveltäjä-pedagogi Émile Jaques-Dalcrozen oppilaaksi. (Gripenberg 1950, 28, 40, 53.) Dalcrozen metodissa integroidaan eri taiteenlajeja, ja ensisijaisena työskentelytapana on musiikin ja liikkeen yhdistäminen (Juntunen 2011, 57). Myöhemmin Gripenberg työskenteli tanssijana ja tanssinopettajana niin Suomessa kuin ulkomaillaakin. Suomessa hänen työnsä vapaan tanssin ja rytmikasvatuksen parissa oli erittäin merkittävää, ja hän opetti monia tanssin- ja liikunnanopettajia (Juntunen 2011, 64).

1900 -luvun alussa Suomessa toimi kymmenkunta taidetanssikoulua, jotka sijoituivat pääasiassa pääkaupunkiseudulle. Opetettavina tanssilajeina olivat tuolloin useimmiten klassinen baletti ja vapaa tanssi. Näissä tanssikouluissa luotiin pohjaa tulevalle tanssin ammattilaisuudelle; 1920-luvulla Suomalaisessa Oopperassa alettiin tuottaa balettiesityksiä, joihin saatiin tanssijat muun muassa Ralf Pengerin, Toivo Niskasen ja Elo Kuosmasen oppilaista. 1922 nähtiin ensimmäinen kokoillan baletti, Joutsenlampi, ja balettiryhmä sai alkunsa. Ammattimainen balettikunta perustettiin 1926, jolloin kiinnitetyt tanssijat alkoivat saada säännöllistä palkkaa tanssijantyöstään. Samalla perustettiin myös kansallisoopperan balettikoulu, jossa opetus oli aluksi maksullista ja kaikille avointa. Tanssin arvos-

tuksessa vallitsi tuolloin kaksi ajatusta: tanssia pidettiin hyvänä harrastuksena, mutta ammattina sitä väheksyttiin. (Arvelo & Räsänen 1987, 6-7.)

Vuonna 1937 perustettiin Suomen Tanssitaiteilijain liitto, joka alkuvuosina keskittyi tanssin harrastajien ja ammattilaisten yhteistyön lisäämiseen järjestämällä yhteisnäytöksiä, joissa esiintyivät niin tanssitaiteilijat kuin eri tanssikoulujen oppilaatkin. Näytökset toivat tanssille näkyvyyttä, ja tanssin asema pääkaupunkiseudulla vahvistui. Sota-aika vuosina 1939 - 1944 sai tanssitaiteilijat tekemään lujemmin yhteistyötä, ja yleisömäärät yhteisnäytöksissä olivat suuria, sillä kansa kaipasi taidetta sodan ankeuden vastapainoksi. 1940-luvun lopulla yleisömäärät pienenivät, ja monet ammatillisesti asemansa vakiinnuttaneet suomalaistanssijat lähtivät ulkomaille paremman palkan perässä. (Arvelo & Räsänen 1987, 8-15.)

1930-luvulla joitakin tanssinopettajia siirtyi pääkaupunkiseudulta muualle Suomeen: Taina Helve opetti muun muassa vapaata tanssia omassa liikuntakoulussaan Kokkolassa 1930-luvulta alkaen. Telma Tuulos siirsi Helsingissä 1933 perustamansa tanssikoulun Turkuun vuonna 1935. Myös Vaaasaan saatiin taidetanssin opetusta, kun Hagar Lehtikanto perusti sinne koulunsa 1936. Nämä kaikki kolme opettajaa olivat opiskelleet tanssia ensin suomalaisten opettajien johdolla ja jatkaneet sitten opintojaan Saksassa. (Haukinen, Laristo, Makkonen, Mikonsaari, Paunonen, Piesala, Raiskio, Sarje, Smolander, Sokura & Suhonen 1993, 179, 184, 200.)

1940-luvulla tanssin harrastajamäärä alkoi kasvaa Tampereella, kun Ester Naparstok ja Liisi Hallas perustivat sinne omat tanssikoulunsa. Molemmissa tanssikouluissa oli ensimmäiset tanssinäytökset vuonna 1942. Näiden tanssikoulujen oppilaista kasvoi erityisesti Tampereen alueelle uudet tanssitaitelija- ja tanssinopettajasukupolvet. Nykyisinkin Tampereella toimivista vanhimmissa tanssinopettajista monet ovat olleet nuoruudessaan heidän oppilaitaan. (Arvelo & Räsänen 1987, 75; Saari 2009, 98.) Tanssiharrastus on ajan kuluessa levinnyt myös Tampereen lähialueiden pienempiin kuntiin, kun muutamat tamperelaiset tanssinopettajat ovat kulkeneet kauemmaskin opettamaan.

3.2 Tanssin kenttä laajenee ja monipuolistuu

1950-luvulla suomalaiseen taidetanssiin virtasi uusia tuulia monelta taholta: Suomen Tanssitaiteilijain liitto järjesti säännöllisesti sekä päivittäistä tanssinopetusta että lyhytkursseja, joille saatiin opettajiksi myös maineikkaita ulkomaisia vierailijoita. Television kehitys toi uusia mahdollisuuksia tanssin levittämiseen suuremmille yleisöille. Vapaa tanssi, jonka nimitys myöhemmin liukui moderniksi tanssiksi, vahvisti asemaansa. (Arvelo & Räsänen 1987.)

Hämeenlinnaan saatiin tanssin opetusta vuonna 1950, kun Ilmi Marttinen aloitti tanssin opetuksen miehensä Tauno Marttisen vastaperustamassa Hämeenlinnan musiikkiopistossa. Myöhemmin hän perusti oman balettikoulun Hämeenlinnaan. Heidän kaikista neljästä lapsestaan tuli taiteilijoita, ja lapsista Kristiina Kostia oli perustamassa Keravan tanssiopistoa 1979. (Pöyhönen-Wiik 2012; Tanssikasvattaja -palkinto Kristiina Kostialle! 2013.) Kansallisbaletin tanssijana toiminut Kalevi Merikallio aloitti baletin opetustyönsä Oulussa 1959 ja jatkoi sitä 1980-luvulle saakka, jolloin Oulussa toimi jo

useita muitakin tanssikouluja (Haukinen ym. 1993, 110; Varainkeräys Kalevi Merikallion mestariluokan hyväksi 2003).

1960-luvulla moderni tanssi sai paljon julkisuutta erityisesti pioneerinsa Riitta Vainion ansiosta. Jazz-tanssi alkoi myös yleistyä, ja siitä tuli harrastuksena hyvin suosittua. (Arvelo & Räsänen 1987, 42-43, 46.) Sonja Tammela perusti maineikkaan balettikoulunsa Lappeenrantaan vuonna 1969, ja Marketta Viitala aloitti tanssin opetuksen Pyhäjärvellä 1960-luvulla (Haukinen ym. 1993, 153, 168). Molemmat tekivät hyvää pohjatyötä omilla alueillaan ja saivat myöhemmin vuosikymmeninä paljon kiitosta.

1970-luvulla taidetanssin esitystoiminta vilkastui. Tuolloin perustettiin joitakin tanssiryhmiä, joista edelleen toiminnassa ovat vuonna 1972 perustetut tanssiteatterit Rollo ja Raatikko. Kiertuetoiminta oli aktiivista. Kiertueet toivat tanssia nähtäväksi myös pienille paikkakunnille herättäen kiinnostusta tanssia kohtaan. Monet suomalaiset tanssijat matkustivat kansainvälisiin tanssin keskuksiin, kuten Lontooseen, Amsterdamiin ja New Yorkiin syventämään omaa tanssillista osaamistaan ja palatesaan toivat mukanaan uusia vaikutteita tanssiin. (Arvelo & Räsänen 1987, 64, 88.) 1970-luvulla perustettiin monia tanssikouluja, ja joitakin niistä myös uusille paikkakunnille. Yksi merkittävimmistä on ollut Tanssikoulu Liisa Nojonen, joka perustettiin Poriin vuonna 1979 (Syyskuu 2009/Liisa Nojonen 2009).

3.3 1980-luku: Lisää koulutusta ja tukea tanssitaiteelle

Varsinainen murros tanssikoulutoiminnan laajenemisessa koko Suomeen tapahtui 1980-luvulla. Arvelo ja Räsänen (1987, 76, 77) kuvaavat vuosikymmentä näin:

Turussa on ammattitaitoista jälkeä saanut aikaan sinne 70-luvulla Tampereelta muuttanut Liisi Hallaksen oppilas Raija Lehmussaari, joka on koulussaan kasvattanut jo joukon osaavia nuoria tanssijoita. - - Viime vuosina on Pohjois-Suomen tanssielämä aktivoitunut näkyvästi. Kajaanin pohjoispuolella keskuspaikkoina ovat Oulu tanssistudioineen ja Rovaniemi Virpi Wirlanderin balettikouluineen, ja pohjoisen alueen organisaattorina ja puolestapuhujana läänintaiteilija Marketta Viitala. Oulun virkeästä tanssitoiminnasta kertoo myös se tosiseikka, että kaupungista on tullut paljon oppilaita Teatterikorkeakoulun Tanssitaiteen laitoksen ammattikoulutukseen. Yhä virkeämmin toimiviin tanssi-kaupunkeihin kuuluvat myös Lahti sekä Kuopio, josta on osin Kuopio tanssii ja soi -festivaalin, osin yksityisten ihmisten aktiivisuuden ansioista tulossa uuden konservatorioasteisen tanssikoulutuksen uranuurtaja.

Vuonna 1983 perustettiin valtion tanssitaide-toimikunta, jonka kautta tanssitaiteilijat pääsivät vaikuttamaan heitä koskevaan poliittiseen päätöksentekoon. Myös lääneissä oli omat taidetoimikuntansa, jotka edistivät taidetta eri tavoin ja päättivät apurahoista. (Repo 1989, 105.) Nykyisin taidetoimikunnat ovat taiteen edistämiskeskuksen toimielimiä. Taiteen edistämiskeskus Taike on opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa toimiva virasto, jonka tehtävä on edistää taidetta kansallisesti ja kan-

sainvälisesti. (Toimielimet 2013.) 1980-luvulla valtion tanssitaide toimikunta teki paljon aloitteita tanssialan koulutuksen lisäämiseksi ja edisti myös taiteen perusopetusta tanssiin. Tanssialan koulutus alkoikin vähitellen lisääntyä: Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen laitos perustettiin 1983 antamaan yliopistotasoista tanssin opetusta, ja Kuopion konservatoriossa aloitettiin tanssinopettajalinja 1987. (Repo 1989, 117.)

1980-luvulla Suomessa elettiin suhteellisen vaurasta aikaa, mutta tanssille rahaa ei tuntunut silti riittävän. Tanssitaiteilijoiden keskuudessa puhuttiin tanssista ”yhden prosentin taiteena”, sillä laskettiin, että esimerkiksi vuonna 1986 tanssitaide sai valtion tulo- ja menoarvioissa taiteen tukemiseen varatuista määrärahoista alle yhden prosentin. (Repo 1989, 102.) Yleisesti tanssin alalla alettiin kiinnittää enemmän huomiota siihen, että tanssitaiteen julkinen tuki oli vähäistä muihin taiteenlajeihin verrattuna. Toisaalta tuolloin tehtiin tanssikoulutuksen suhteen monia hyviä päätöksiä; perustettiin tanssin opetussuunnitelmat toimikunta suunnittelemaan tanssin ammatillista koulutusta ja liitettiin tanssin koulutus valtion tukemaan musiikkioppilaitosjärjestelmään. Tuosta muutoksesta Repo (1989, 110) kertoo seuraavasti:

Tanssitaiteessa, jossa koulutus on aiemmilla vuosikymmenillä monelta osin perustunut pienyritteliäisyyteen ja 'villien', vailla opetussuunnitelmaa toimineiden yksityisten tanssikoulujen opetukseen, merkitsee valtion tuen piiriin siirtyminen tanssin koulutusväylien 'virallistamista', varmempaa taloudellista tukea sekä opetusministeriön hyväksymiä opetussuunnitelmia.

Kehitteillä oli monenlaisia toimenpiteitä tanssin saatavuuden ja koulutuksen parantamiseksi, mutta ilmeisesti tuo kultainen vuosikymmen loppui kesken ja suunnitelmat kariutuivat 1990-luvun ankeaan lamaan. Edelleen tanssikoulut ovat suurelta osin yksityistä liiketoimintaa, ja nykypäivänä musiikkiopistojen yhteydessä olevat tanssiosastot saavat kilpailla rahoituksesta musiikin kanssa.

3.4 1990-luku: lama, taiteen perusopetus ja ammatillisen koulutuksen lisääntyminen

1990-luvun lama koetteli yksityisiä tanssikouluja. Tanssikeskus Footlightin perustaja Taina Schorin-Kelto (Footlightin historia) kuvaa laman aikaisia ajatuksiaan tanssikoulun Internetsivuilla seuraavasti:

90-luvun lama teki hallaa tanssikoulutukselle. Julkisia tukia vaille jäänyt tanssi taisteli olemassaolonsa puolesta ja vain vahvat selvisivät. Kun vuonna 1998 saimme tilaisuuden laajentua Kaivokadun tiloihin, tartuimme tilaisuuteen ja niin meillä oli käytössämme 4 suurta salia. Vintille, kuten tuota uutta tilaa kutsuimme, siirryttiin pelokkaan kunnioittavissa aatoksissa. Takana oli erittäin kova lama, josta toipuminen oli edelleen käsissä. Jukan kanssa vietimme useita iltoja laskien ja pohtien miten selviämme koulun laajennuksesta, teini-ikään tulevista lapsistamme, kodista ja koirasta sekä Jukan varsinaisesta virasta koneagronomina Keskolla. Mutta kuten muutkin perheet tässä maassa, siitä selvitettiin.

1990-luvulla merkittävä uudistus oli laki taiteen perusopetuksesta, joka on voimassa edelleen. Taiteen perusopetusta annetaan tällä hetkellä yhdeksässä eri taiteenlajissa, tanssi mukaanlukien. Laissa (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633, 1§) määritellään taiteen perusopetus seuraavasti:

Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkeasteen koulutukseen.

Taiteen perusopetusta voivat järjestää kunnat, rekisteröidyt yhteisöt, säätiöt ja oppilaitokset, kun niille on myönnetty lupa. Tällöin sitoudutaan noudattamaan opetussuunnitelmassa ja opetuksessa opetushallituksen laatimia taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Näin tanssinopetus saadaan toteutumaan kaikissa tanssitaiteen perusopetusta tarjoavissa kouluissa yhtenäisesti. Opetusta järjestävien tahojen näkökulmasta merkittävää on se, että taiteen perusopetusta järjestäville kunnille ja kouluille myönnetään valtionosuutta taiteen perusopetuksen järjestämiseen. Kunta voi maksaa yksityiselle tanssikoululle taiteen perusopetuksen järjestämisestä. Oppilailta perittävät maksut tulee pitää kohtuullisina; taiteen perusopetuksella ei saa tavoitella liikevoittoa. (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633.)

Tanssialan ammatillinen koulutus lisääntyi: Ouluun ja Turkuun perustettiin tanssinopettajakoulutukset vuonna 1991. Aluksi opetus oli konservatorioasteista. Vuonna 1999 voimaan tulleen Bolognan sopimuksen myötä otettiin käyttöön kahden syklin tutkintojärjestelmä: alempi ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Kaikista tanssinopettajakoulutuksista tuli Suomessa ammattikorkeakoulututkintoja. (Pihlajakari 2014.) Tanssijan työhön valmistavaa tanssialan toisen asteen koulutusta alettiin tarjota Turun konservatoriossa 1993 ja Outokummussa 1998. Myös kansallisoopperan balettioppilaitoksen ammatillisista balettiopinnoista tuli toisen asteen koulutusta. (Koskela & Rekola 2003, 55.) Vuosituhannen vaihteessa tanssin kentälle valmistui ammattilaisia jo monesta koulusta, jolloin ilmeni huoli siitä, miten töitä riittäisi kaikille. Varsinkin 1990-luvun laman vuoksi tanssialan töitä oli niukasti. Heräsi keskustelua siitä, pitäisikö tanssialan koulutuspaikkoja vähentää. (Jännes 1998, 43.)

3.5 Taidetanssikoulutus 2000-luvulla

2000-luvulla tanssijoita alettiin kouluttaa vielä kolmessa ammatillisessa oppilaitoksessa. Rovaniemelle Lapin Urheiluopistoon perustettiin kansantanssipainotteinen tanssijakoulutus ja Helsinkiin Keskuspuiston ammattiopistoon tanssilinja erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Tampereen konservatoriossa alettiin myös kouluttaa tanssijoita. Koska tanssijoiden työllistymisen vaikeudesta ollaan oltu alusta asti tietoisia, valmistuvien tanssijoiden määrää säädellään monissa kouluissa aloittamalla koulutuksia vain joka toinen vuosi tai harvemmin. Lisäksi ryhmäkoot on pidetty melko pieninä. (Heimonen, Heino, Roininen, Snellman, Suorsa-Aarnio, Yoken 2007, 12 – 13.)

4 TANSSIKOULUT JA ALUEELLINEN TASA-ARVO

Nykypäivänä Suomessa on olemassa tanssin koulutusjärjestelmä lastentanssista ammattitasolle saakka, ja tavoitteena on, että kuka tahansa voi halutessaan kehittää tanssitaitoaan ja hakeutua alan opintoihin. Käytännössä tanssin opetuksen toteuttamisessa on edelleen suuria alueellisia poikkeavuuksia, jotka asettavat tanssista kiinnostuneet eriarvoiseen asemaan. Ongelma ei koske ainoastaan tanssia, vaan samanlainen tilanne vallitsee myös muilla kulttuurialoilla. On mahdollista, että tulevaisuudessa ero maaseudun ja suurempien kaupunkien kulttuuritarjonnassa tulee entisestään kasvamaan. Julkaisussa Kulttuuripolitiikan strategia 2020 (2009, 16, 17) kuvataan tilannetta:

Väestö keskittyy pääkaupunkiseudulle, maakuntakeskuksiin tai muille suuremmille kaupunkialueille. Myös suuri osa taiteilijoista ja muista luovan työn tekijöistä sijoittuu näille alueille. Maan eri osien erot kasvavat ja alueet profiloituvat eri tavoin myös kulttuurin osalta. Kehitysedellytyksiltään vahvat alueet voivat halutessaan panostaa kulttuuripalveluihin ja -yrittäjyyteen sekä luovuutta edistäviin toimintaympäristöihin. Heikommat alueet uhkaavat jäädä tällaisen kehityksen ulkopuolelle. Edellytykset saada kulttuuripalveluja ja osallistua harrastustoimintaan tasa-arvoisesti voivat tällöin vaikeutua.

Tässä vaiheessa, kun tilanne on tiedostettu, olisi syytä myös pohtia, kuinka sen vakavimmat seuraukset voidaan torjua. Erilaiset kulttuuripalvelut yleensä lisäävät viihtyvyyttä ja niiden puuttumisen haja-asutusalueelta voidaan arvella osaltaan edistävän maaseudun autioitumista.

4.1 Tanssikoulutus kartalla

Tanssinopetuksen tarjonnan alueellisten erojen hahmottamiseksi on tämän opinnäytetyön puitteissa laadittu kartta, jonne on pyritty merkitsemään kaikki säännöllistä taidetanssin opetusta vuonna 2014 tarjoavat tahot; tanssikoulut, musiikkiopistot, kansalaisopistot ja yhdistykset. Karttaa tarkasteltaessa voidaan havaita selkeät keskuskaupungit, joiden alueella tanssin opetusta on tarjolla runsaasti. Samoin havaitaan laajat tyhjät alueet, joissa ei ole lainkaan tanssin opetusta.

TAIDETANSSIKOULUT SUOMEN KARTALLA 2014

- STOPP:n jäsenkoulu
- sivutoimipaikka
- Muu esittävän tanssin opetusta antava koulu, seura tai muu organisaatio
- ▣ Sivutoimipaikka tai pieni tanssikoulu, jossa tanssinopetusta ≤ 5 h/vko
- × Ammattiin valmistava koulutus; perustutkinto tai korkeakoulu
- Kansanopiston tanssilinja tai muu maksullinen koulutus

Tanssilajit:

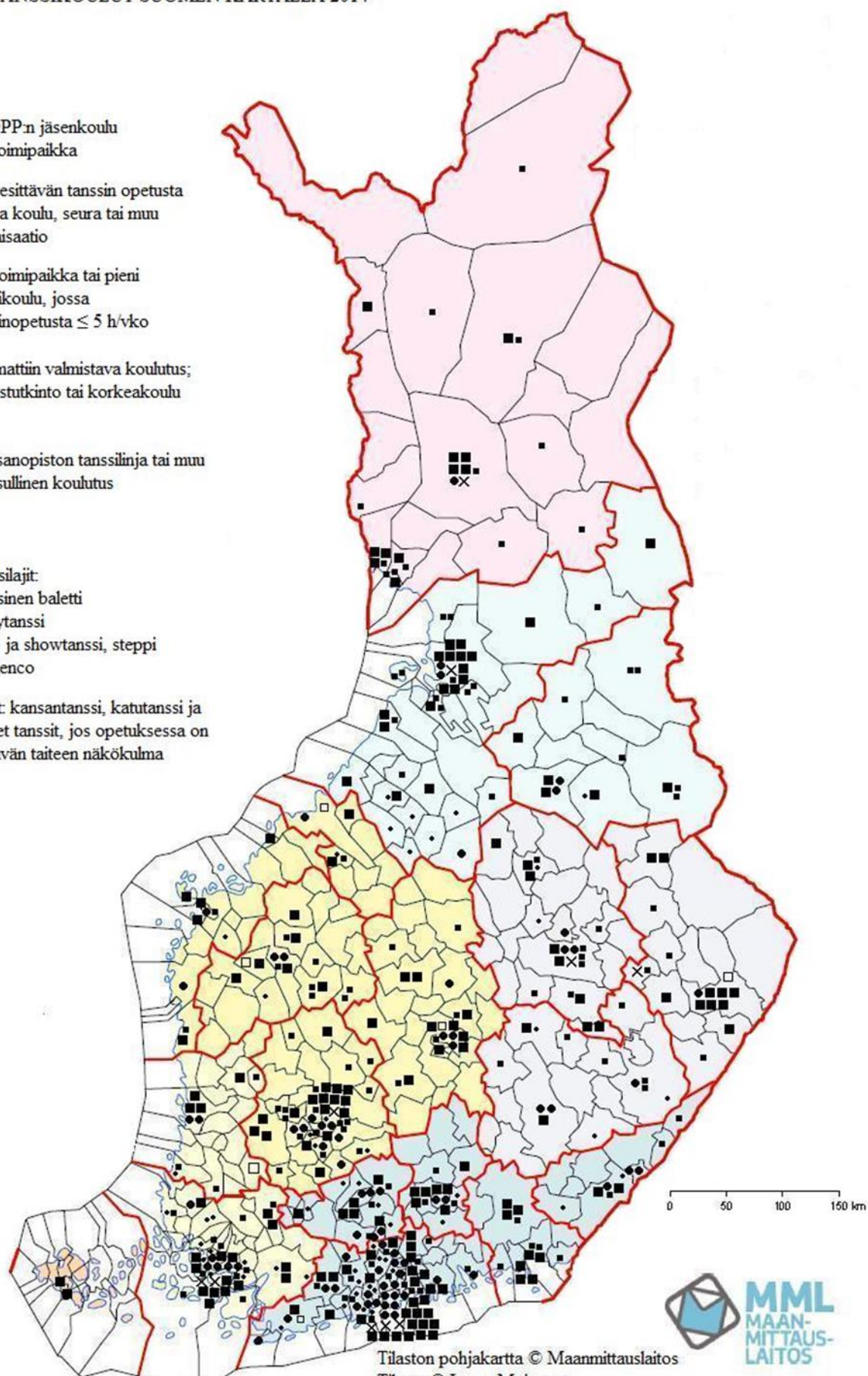
Klassinen baletti

Nykytanssi

Jazz- ja showtanssi, steppi

Flamenco

Muut: kansantanssi, katutanssi ja etniset tanssit, jos opetuksessa on esittävän taiteen näkökulma

Tilaston pohjakartta © Maanmittauslaitos

Tilasto © Laura Moisanen

Verrattaessa karttaa vastaavatyypin karttaan lukuvuodelta 1983 - 1984 (Liite 1.) huomataan, kuinka suurta edistystä tanssiharrastuksen saavutettavuudessa on tapahtunut kolmessa vuosikymmenessä. Esille nousee myös se, että suomalainen tanssin kenttä on ajan kuluessa monipuolistunut huomattavasti. Vuoden 2014 karttaa laadittaessa oli pohdittava tarkkaan, miten taidetanssi määritellään nykypäivänä. Vuoden 1983 kartta näyttää erilaiselta myös siksi, että 1980-luvulla taidetanssi määriteltiin eri tavalla (Repo 1989, 33). Tuolloin taidetansseina pidettiin yleisesti vain klassista balettia, jazztanssia ja nykytanssin silloisia muotoja. Näiden kolmenkymmenen vuoden aikana Suomeen on tullut flamenco ja itämainen tanssi voimakkaina aaltoina ja ne voidaan lukea myös taidetanssien joukkoon esittävän luonteensa puolesta. Myös katutanssi, kansantanssi ja muut etniset tanssit ovat löytäneet paikkansa näyttämöltä. Lisäksi tanssilajeilla on monenlaisia uusia nimiä, joissa saattaa olla tulkinnanvaraa. Lajeista, joissa on sekä sosiaalisen tanssin että esittävän taidetanssin näkökulmia, karttaa laadittaessa selvitettiin, mitä kukin koulu painotti opetuksessaan. Jos opetuksessa mainittiin painotettavan esiintymistä ja tanssin taiteellista puolta, se merkittiin kartalle. Kartalle merkittävistä lajeista rajattiin pois tanssiurheilu, seurataanssi ja sosiaalinen tanssi ilman taiteellista näkökulmaa, sekä tanssillinen liikunta, kuten Zumba ja tanssillinen voimistelu.

Historiasta voidaan huomata, että tanssin koulutus on syntynyt pitkälti tanssista kiinnostuneiden henkilöiden voimin. Kuten Repo (1989, 117) toteaa, ”Tanssitaiteen kenttä on menneinä vuosikymmeninä itse luonut sen koulutuksellisen pohjan, jota julkinen sektori on vähitellen alkanut yhä voimakkaammin tukea.” 1980-luvun jälkeen valtio on alkanut tukea tanssin ammattiin valmistavaa koulutusta, mutta tanssiharrastuksen mahdollisuus ja ammatillista koulutusta edeltävät opinnot ovat monilla paikkakunnilla edelleenkin yksittäisten toimijoiden aktiivisuuden varassa. Jos paikkakunnalla ei ole ketään sellaista henkilöä, joka järjestäisi tanssinopetusta, ei tanssinopetusta ole.

4.2 Maantieteellisiä reunaehdoja

Maantieteellisesti Suomen asukastiheys ja pinta-ala vaikeuttavat tanssin alueellisen tasa-arvon toteutumista: Suomi on muihin Euroopan maihin verrattuna harvaan asuttu maa, ja suomalaiset kaupungit ovat verrattain pieniä. Muihin Euroopan maihin verrattuna Suomessa on paljon maaseutumaisia alueita ja metsää. Vaikka kaupungit ovat pieniä ja etäällä toisistaan, monista muista harvaan asutuista maista poiketen koko maa on silti asuttu. (Maaseutupoliittinen toimenpideohjelma 2012 - 2015, 12.) Suomessa kulttuuritoiminta ylipäättään on perinteisesti keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Vuonna 2005 kulttuurialan yritysten 16 000 toimipaikasta 37 % sijoittui pääkaupunkiseudulle, ja niissä toimi lähes puolet alan henkilöstöstä. Kulttuurialan liikevaihdosta lähes kaksi kolmannesta syntyi pääkaupunkiseudulla. (Kulttuurialan liikevaihdosta lähes kaksi kolmannesta pääkaupunkiseudulta 2007.) Kulttuurialan toiminnan painottumista pääkaupunkiseudulle havainnoillistaa liitteen 2 kartta Kulttuurialojen osuus alueen koko arvonlisäyksestä 2007.

Tarkasteltaessa karttaa Taidetanssikoulut Suomen kartalla 2014 voidaan nopeasti arvioida, että Suomen 320 kunnasta jopa noin sadasta näyttäisi puuttuvan taidetanssin säännöllinen opetus kokonaan. Vaikka nämä kunnat ovat todennäköisesti asukasluvultaan pieniä, yhdessä ne muodostavat laajoja alueita, joilla taidetanssi saa jäädä monille vain haaveeksi. Joistakin kunnista voidaan mat-

kustaa naapurikuntiin harrastamaan, mutta on myös kuntia, joista välimatka tanssinopetuksen äärelle on auttamattomasti liian pitkä. Ei voida pitää kohtuullisena tai ekologisenakaan sitä, että kymmenet, jopa sadat harrastajat matkustaisivat viikoittain harrastuksensa vuoksi pitkiä matkoja - varsinkin kun kotipaikkakunnalla monet muut harrastukset järjestyvät huomattavasti helpommin.

4.3 Julkinen sektori tanssikoulutuksen tarjoajana

Harva asutus tuottaa siis merkittävän haasteen tanssiharrastuksen saavutettavuudelle. Mitä voidaan tehdä, jotta tanssiharrastus olisi mahdollinen koko Suomen alueella, kaikissa kunnissa, harvaan asutut seudut mukaanlukien? Monessa voidaan ottaa mallia musiikin opetuksesta, jota toteutetaan Suomessa laajasti, niin harrastuksena kuin myös osana peruskoulun opetusta. Tanssi peruskoulun oppiaineena varmistaisi tanssin saatavuuden tasapuolisesti kaikille tuleville ikäluokille. Valtion tanssitaide-toimikunta on tehnyt aloitteita tanssinopetuksen saamiseksi peruskouluihin jo 1980-luvulla (Repo 1989, 106). Koulutanssin toteutumisesta riippumatta tarvitaan myös tanssin harrastustoimintaa, jossa halukkaat voivat tutustua lajiin syvemmin. Järjestelmä voisi olla samanlainen kuin musiikin opiskelussa; peruskoulussa tutustutaan aiheeseen laajemmasta näkökulmasta, ja vapaa-ajan harrastuksessa voi painottaa johonkin rajatumpaan alueeseen. Esimerkiksi musiikin instrumenttiopintoja musiikkiopistossa vastaisivat tanssin lajitekniset opinnot tanssiopistossa. Monissa musiikkiopistoissa suuri osa kuluista on katettu julkisin varoin (Pohjannoro 2010, 11-16).

Tanssinopetusta toteutetaan tällä hetkellä julkisella sektorilla monipuolisesti, mutta alueellista vaihtelua on paljon. Muutamissa kunnallisissa musiikkiopistoissa toimii laadukas tanssitaiteen osasto. Suomessa on myös kattava kansalaisopistoverkosto, joka tarjoaa hyvät puitteet tanssiharrastukselle monella paikkakunnalla. Suuressa osassa kansalaisopistoja on vähintään jotakin tanssinopetusta, ja monissa mahdollisuus myös tavoitteellisiin taidetanssin opintoihin. Sellaisillakin paikkakunnilla, missä tanssinopetusta ei vielä ole lainkaan, on yleensä kansalaisopisto, joka voisi sopivan opettajan löytyessä alkaa tarjota tanssitunteja. Sekä kansalais- että musiikkiopistoissa tanssin opetus voi olla myös taiteen perusopetusta.

Julkisin varoin ei ole tähän mennessä kuitenkaan onnistuttu rakentamaan järjestelmää, joka takaisi tanssiharrastuksen ja -opintojen mahdollisuuden kaikille niistä kiinnostuneille. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että tilanteeseen ei ole tulossa muutosta lähiaikoina. Voidaan arvioida, että tulevaisuudessa vastuu monien palvelujen järjestämisestä siirtyy julkiselta sektorilta yhä enemmän yrityksille ja järjestöille. Yhteiskunnassa on havaittavissa merkkejä siitä, että elämme murroskautta, jonka aikana suuri osa aiemmin julkisen sektorin tuottamista palveluista siirtyy yksityiseen omistukseen. Lisäksi taiteen määrärahojen leikkaamista jatketaan tulevana vuosina (Luukka 2014). Käytännössä saattaa siis olla turhaa haaveilla siitä, että tanssiin saataisiin kattavaa julkisin varoin tuettua koulutusverkostoa, joka mahdollistaisi tanssiopinnot koko Suomessa varhaiskasvatuksesta ammatillisiin opintoihin saakka.

Kuinka tanssin alueellista tasa-arvoa voidaan edistää julkisen tuen vähetessä? Olosuhteiden parantaminen perustuu usein siihen, että ihmiset aktiivisesti toimivat tärkeinä pitamiensä asioiden hyväk-

si. Tanssin alueellisen tasa-arvon parantamiseen on monta keinoa, kuten vaikuttaminen poliittiseen päätöksentekoon, aktiivinen kansalaistoiminta ja yrittäjyyden edistäminen. Jotta tavoitteeseen päästäisiin, tarvitaan aktiivisuutta, monenlaista yhteistyötä, aloitteellisuutta ja vahvaa osaamista, niin ruohonjuuritasolla kuin kansallisessakin päätöksenteossa. Kaikki väylät ja keinot tanssitaiteen edistämiseksi on otettava huomioon, niin julkisella, yksityisellä kuin kolmannellakin sektorilla.

Paikoitellen tanssinopetusta on saatu toteutumaan pienemmillä paikkakunnilla. Toiminnan järjestäminen on hankalampaa ja voi vaatia kaikilta osapuolilta, kuten opettajalta, oppilailta ja oppilaiden vanhemmilta enemmän. Lisäksi opetustyön on oltava opettajalle selkeästi kannattavaa, jotta hän jaksaa tehdä työtään. Viitala (1998, 13) kertoo tanssinopetuksen realiteeteista:

Suomessa tanssinopetus leviää nopeasti yhä useampien ulottuville. Tosin vanhempain aktiivisuus ja taloudelliset uhraukset ovat haja-asutusalueella yhä tavoitteellisen tanssikoulutuksen välttämätön edellytys. Ainoina keinoina tanssinopettajien saamiseksi pienille paikkakunnille sekä kauas taide-elämän keskuksista ovat tanssinopettajan työn arvostuksen kohottaminen, olosuhteiden kohentaminen ja erikoisolosuhteiden huomiointi palkkauksessa ja korvauksissa.

4.4 Kolmas sektori ja tanssikoulutus

Kolmanteen sektoriin luetaan organisaatiot, jotka eivät kuulu julkiseen sektoriin, markkinoihin eivät ole kotitalouksia. Yleisnimitys näille organisaatioille on järjestöt, ja niitä ovat esimerkiksi rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt. Järjestöjä yhdistäviä piirteitä ovat itsenäinen toiminta, toiminnan vapaaehtoisuus ja voitto tavoittelemattomuus. Ne ovat keskeinen osa kansalaisyhteiskuntaa, sillä niiden kautta ihmiset voivat osallistua omien arvojensa, päämääriensä ja intressiensä edistämiseen. Kolmas sektori tuottaa myös palveluita, täydentäen yksityistä ja julkista palveluntuotantoa. Pohjoismaissa kolmas sektori täydentää julkisen sektorin palveluita erityisesti muun muassa liikunnassa ja kulttuurissa. Rahoitusta palvelujen järjestämiseen voidaan saada esimerkiksi julkiselta sektorilta, yksityisistä lahjoituksista, jäsen- ja osallistumismaksuista, EU:lta ja kansallisilta rahapeliyhtiöiltä. (Anttila, Ruuskanen, Selander 2013, 9,10.) Jos toiminta on yleishyödyllistä, järjestö vapautuu tietyistä veroista.

Vaikka kolmannen sektorin toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, viimeisten 20 vuoden kuluessa siitä on tullut merkittävä työllistäjä monella alalla. Järjestöiltä vaaditaan yhä asiantuntevampia palveluita, mikä lisää niiden tarvetta palkata ammattitaitoisia työvoimaa. Yhdistyksistä esimerkiksi voimisteluseurat ja monet tanssiyhdistykset palkkaavat tanssinopettajia. Usein niiden tarjoamat tuntimäärät eivät kuitenkaan yksin varmista tanssinopettajan toimeentuloa, vaan työtunteja tarvitaan useammalta työnantajalta. Yhdistyksissä voidaan antaa myös taiteen perusopetusta.

Työnantajina yhdistykset voivat erota toisistaan huomattavasti. Joidenkin kokemusten perusteella voidaan sanoa, että solmiessaan työsopimusta yhdistyksen kanssa tanssinopettajan on syytä varmis-

taa, että työsuhteessa noudatetaan alan työehtosopimusta. Yhdistystoiminnan pohjautuminen vapaaehtoisuuteen voi aiheuttaa ongelmia:

Kun vapaaehtoistyöntekijät eivät yleensä saa työpanoksestaan korvausta, voidaan myös työntekijöille asettaa odotuksia luopua työsuhde-eduistaan. Työntekijöiden voidaan odottaa esimerkiksi joustavan työajoissa, tekävän näkymätöntä ja palkatonta työtä sekä tyytyvän pienempiin työsuhde-etuihin. (Anttila, Ruuskanen, Selander 2013, 26.)

Tanssiyhdistyksen perustaminen voi olla myös askel taidetanssin tuomiseksi uudelle alueelle. Monilla paikkakunnilla tanssinopetusta toteutetaan erilaisten tanssin tukiyhdistysten kautta. Esimerkiksi tanssioppilaiden vanhemmat ja tanssista kiinnostuneet voivat perustaa yhdistyksen, joka palkkaa tanssinopettajan. Järjestöjä voidaan pitää merkittävinä tanssin alueellisen tasa-arvon edistäjiä, ja järjestötyö on yksi vartenotettava keino tanssiharrastuksen lisäämiseksi.

4.5 Tanssikoulu yksityisenä yrityksenä

Yrittäjiksi ryhdytään monista syistä. Kulttuurialalla yleinen syy ryhtyä yrittäjäksi voi olla se, että työpaikkoja on tarjolla vain vähän, mutta halutaan silti tehdä oman alan töitä. Yrittäjänä on mahdollista toteuttaa itseään tekemällä työtä, josta pitää ja jonka kokee osaavansa. Monelle tanssinopettajalle yrittäjyys voi tuntua sopivalta ratkaisulta. Usein yrittäjyyteen ryhdytään sitten, kun on jo työkokemusta, mikä voi olla turvallinen ratkaisu. Työkokemuksen myötä työntekijällä on selkeämpi käsitys työn vaatimuksista, ja hän on voinut kartuttaa osaamista, josta on hyötyä yrittäjäksi ryhtyessä. Yrittäjyys tarjoaa vastuuta ja vapauksia: yrittäjä voi itse päättää, minne perustaa yrityksen, mitä tekee työkseen ja kuinka paljon. Samalla hänen on kannettava vastuu toiminnastaan, toimittava itsenäisesti, sitkeästi ja rohkeasti, sekä kyettävä ottamaan myös riskejä (Puustinen 2004, 25, 31). Yrittäjän on oltava perillä omasta toiminnastaan ja paperityöstä, mitä toimintaan liittyy. Lisäksi hänen on oltava asiakaspalveluhenkinen ja valmis myymään osaamistaan. Tanssikoulun ”tuote” on yleensä tanssintunti, ja opetuksessa tulee siksi huomioida asiakkaiden, eli oppilaiden viihtyvyys. Suomessa yrittäjyyttä tuetaan monella tavalla, ja se voi olla hyvinkin kannattavaa (Puustinen 2004, 23). On tärkeää huomata, että yrittäjyyteen ei tarvitse sitoutua loppuelämäksi, vaan sitä voi myös vain kokeilla (Puustinen 2004, 34).

4.5.1 Yrityksen perustamisen alkuvaiheet yleisesti

Ennen liiketoiminnan aloittamista on tärkeää suunnitella toimintaa huolellisesti. Ensimmäiseksi tarvitaan ajatus, josta kehittyy liikeidea. Liikeidea voi olla lähes millainen tahansa, ja usein yksinkertainen idea voi olla toimivin. Liikeideaa kehiteltäessä pohditaan esimerkiksi, mitä aiotaan tehdä ja miksi, millainen on yrityksen tuote ja kenelle sitä myydään. Kun liikeidea on valmis, aletaan kirjoittaa liiketoimintasuunnitelmaa, jossa avataan liikeidea ja pohditaan sen käytännön toteutusta laajemmin. Liiketoimintasuunnitelmassa käydään läpi kaikki yrityksen toimintaan liittyvät asiat ennakoivasti. Samalla ajatus omasta yrityksestä selkeytyy, ja esille saattaa nousta kysymyksiä, joita ei muuten tulisi mieleen. Hyvin tehdystä liiketoimintasuunnitelmasta on hyötyä esimerkiksi silloin, kun yritykselle

haetaan rahoitusta. Liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman tekemiseen on saatavilla ohjeita niin Internetissä kuin kirjallisuudessakin, joten niitä ei käsitellä tässä tarkemmin. (Yrityksen perustaminen.)

4.5.2 Starttiraha

Starttiraha on työ- ja elinkeinotoimistolta haettava tuki päätoimiseksi yrittäjäksi ryhtyvälle, jonka toimeentuloa ei ole turvattu muilla palkkatuloilla tai tuilla. Starttiraha turvaa toimeentulon yrityksen alkuvaiheessa, kun toiminta ei vielä ole vakiintunutta. Sitä voi saada 18 kuukauden ajan. Starttirahan saamisen ehtoina on, että yrittäjäksi ryhtyvällä on, tai hän hankkii riittävät valmiudet aikomaansa yritystoimintaan. Yritystoiminta on päätoimista, ja sillä arvioidaan olevan edellytykset jatkuvuuteen ja kannattavuuteen. Starttirahan myöntämisen voi estää se, jos yritystoiminnan arvioidaan turvaavan hakijan toimeentulon jo toiminnan alkuvaiheessa, jolloin yrittäjä voi selviytyä myös ilman sitä. Starttirahaa ei myönnetä myöskään silloin, jos se tuottaa vähäistä suurempaa kilpailuetua, tai jos yritys on aloittanut jo toimintansa ennen päätöstä starttirahan myöntämisestä. Starttirahaa ei myönnetä, jos aiemmin yrityksen palkansaaajana työskennellyt henkilö perustaa yrityksen jatkaakseen samaa työtä ja pääasiallisena toimeksiantajana on hänen entinen työnantajansa. Starttirahan saamisen voivat estää myös laiminlyönnit verojen ja lakisääteisten maksujen maksamisessa. (Starttiraha.)

4.6 Taiteen perusopetus yhdistyksessä ja yksityisessä tanssikoulussa

Tanssinopetusta järjestävän organisaation toimintaa voi turvata se, jos tanssinopetuksessa voidaan sitoutua toteuttamaan taiteen perusopetusta, jolloin valtio tukee opetusta. Taiteen perusopetus voi olla kunnallista, jolloin se järjestetään kunnan ylläpitämässä oppilaitoksessa, tai kunta voi ostaa taiteen perusopetuksen alueellaan toimivalta yhdistykseltä tai yritykseltä. Valtionosuuden määrä voidaan laskea kunnan asukasluvun ja opetustuntimäärän mukaan. Yksityinen koulutuksen järjestäjä voi hakea ylimääräistä valtionavustusta käyttökustannusten kattamiseen. Yhdistys tai yritys voi hakea lisäksi opetustuntikohtaista valtionosuutta myös itsenäisesti:

Muille kuin kunnille voidaan myöntää lupa järjestää taiteen perusopetusta, jos opetus on tarpeellista ja luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Lupia voidaan myöntää valtion talousarviossa vahvistetun opetustuntikiintiön rajoissa. (Taiteen perusopetus on tavoitteellisesti etenevää taidekasvatusta.)

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opettajalla on oltava korkeakoulututkinto tai vähintään opistoasteinen opettajantutkinto. Yleisen oppimäärän opettajalle riittää myös muulla keinoin hankittu pätevyys. (Asetus opeustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.) Koulutuksen järjestäjällä on oltava riittävästi opettajia palkattuna, jotta taiteen perusopetusta voidaan toteuttaa. Taiteen perusopetuksessa voi olla kohtuulliset oppilasmaksut, mutta se ei saa olla voittoa tavoittelevaa. (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633.)

5 LAADULLINEN TUTKIMUS TULKINNAN VÄLINEENÄ

Tässä luvussa määritellään opinnäytetyössä vaikuttaneet käsitykset ihmisestä ja tiedosta. Luvussa kerrotaan myös, millä keinoin tutkielman luotettavuutta on pyritty vahvistamaan. Lopuksi kerrotaan tutkielmassa tehtyjen haastattelujen toteutustavasta.

5.1 Ihmiskäsitys ja tiedonkäsitys tässä työssä

Tämän opinnäytetyön taustalla vaikuttavat humanistinen ja holistinen ihmiskäsitys. Nämä kaksi näkökulmaa täydentävät toisiaan tässä työssä. Humanistisen ihmiskäsityksen mukaisesti ihminen nähdään lähtökohtaisesti arvokkaana ja yksilöllisenä olentona, joka voi kehittyä ja toimia valitsemallaan tavalla. Työssä halutaan uskoa ihmisen hyvyyteen, haluun kehittyä ja kehittää myös vallitsevia olosuhteita paremmiksi. Lisäksi ajatellaan ihmisten olevan yhdenvertaisia. Yhdenvertaisuus on työssä kantava ajatus, jonka ajatellaan toteutuvan tanssin alueellisen tasa-arvon näkökulmasta siten, että kaikilla tulee olla asuinpaikasta riippumatta oikeus yhtäläisiin mahdollisuuksiin kehittyä tanssijoina.

Holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisen olemassaolon perusmuodot ovat kehollisuus, tajunnallisuus ja situationaalisuus. Nämä ihmisen eri puolet ovat sidoksissa toisiinsa ja muutos jossakin olemassaolon muodossa vaikuttaa kokonaisuuteen. (Rauhala 2009, 112 - 116.) Tässä tutkielmassa ihminen nähdään kokonaisuutena. Tämä vaikuttaa esimerkiksi tutkimuksessa tehtyjen haastattelujen tulkinnessa. Haastateltavaa tulkittaessa pyritään ottamaan huomioon hänen toimintansa konteksti ja olemassaolon eri puoliin vaikuttaneet tekijät.

Tiedonkäsitys tässä työssä on pitkälti konstruktivistinen. Uutta tietoa pyritään rakentamaan aikaisemman tiedon pohjalta. Tietoa etsitään monenlaisista lähteistä, ja niitä tulkitsemalla pyritään ymmärtämään tutkimuskohdetta. Haastateltavien tulkinnessa otetaan huomioon, että konstruktivistisen ajattelun mukaan yksilöä ei voida täysin ymmärtää, jos tulkinnessa ei oteta huomioon hänen toimintansa kontekstia (Mahoney 2003). Eri lähteisiin, haastateltavat mukaanlukien, suhtaudutaan kunnioittavasti, mutta myös kriittisesti. Yleisesti tietoa ei pidetä varmana, vaan ihmisen tuottamana, ja siten todennäköisemmin tulkinallisena ja muuntuvana.

5.2 Luotettavuuden määrittäminen tässä työssä

Tutkielmassa pyritään mahdollisimman suureen luotettavuuteen. Luotettavuuteen kiinnitettiin huomiota haastattelutilanteissa: Kysymyksiä esitettäessä oltiin tarkkoja siitä, että kysymykset eivät olisi johdattelevia. Kysymykset esitettiin mahdollisimman yksinkertaisesti ja haastateltavat saivat kertoa vapaasti omia näkemyksiään aiheista. Haastateltavien kanssa sovittiin anonymiteetistä, koska sen arveltiin lisäävän rehellisyyttä mahdollisesti arkaluontoisten aiheiden käsittelyssä. Litteroinnit tehtiin mahdollisimman tarkasti ja huolellisesti. Haastatteluaineistoa purettaessa pyrittiin tuomaan esille kaikki haastatteluissa esille nousseet näkökulmat. Luotettavuutta lisää myös se, että haastateltavat ovat eri ikäisiä ja toimivat erilaisissa konteksteissa. Haastattelunauhoitukset ja niistä tehdyt litteroinnit on tallennettu ja ne ovat saatavilla tarvittaessa.

Kirjallista aineistoa valittaessa etsittiin ensisijaisesti tieteellistä lähdekirjallisuutta. Internetlähteitä käytettäessä pyrittiin löytämään virallisia sivustoja, joilla asiat oli esitetty täsmällisesti ja perustellusti. Lisäksi usein tarkistettiin, että sama tieto löytyi useammalta sivustolta. Tutkielmassa käytettiin aineistotriangulaatiota: Tietoa kerättiin tilastoista, haastatteluista ja erilaisista kirjallisista lähteistä. Triangulaatio voi lisätä tutkielman luotettavuutta (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006). Tutkielmaa varten tehty kartta Taidetanssikoulut Suomen kartalla 2014 perustuu Internetistä löydettyihin tanssikoulujen sivustoihin. Kartalta voi puuttua sellaisia tanssikouluja, joilla ei ole Internetsivuja, tai joita Google-hakukone ei löydä hakusanoilla tanssi tai baletti yhdistettynä paikkakunnan nimeen. Lista kartalle merkityistä tanssikouluista on työn lopussa liitteenä.

5.3 Teemahaastattelu tiedon keruun menetelmänä

Tätä tutkielmaa varten kerättiin tietoa haastattelemalla henkilöitä, joilla on käytännön kokemusta tutkielman aiheesta. Haastattelu valittiin tutkimusmenetelmäksi, koska aiheesta ei ole kovin paljon sellaista kirjallista aineistoa, joka vastaisi tutkielmassa asetettuihin kysymyksiin. Käytettävissä oleva kirjallinen aineisto kertoo aiheesta yleisellä tasolla, kun tutkielmassa haluttiin löytää tarkempaa tietoa. Osa löydetystä kirjallisesta aineistosta sisälsi vanhentunutta tietoa. Haastattelua tiedonkeruun menetelmänä pidettiin perusteltuna, koska tutkielmassa haluttiin tuoda esille aiheen parissa työskennelleiden käytännön kokemuksia ja niiden pohjalta kehittyneitä näkemyksiä aiheesta.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Haastatteluihin oli suunniteltu ennalta viisi aihepiiriä, joista jokaisesta esitettiin 3-4 ennalta päätettyä kysymystä. Lisäksi saatettiin esittää ennalta suunnittelemattomia tarkentavia kysymyksiä tai muita haastattelutilanteessa heränneitä kysymyksiä, joista katsottiin olevan hyötyä tutkielmaa ajatellen. Kutakin haastattelua varten oli varattu aikaa noin kaksi tuntia, mutta haastattelut toteutuivat käytännössä nopeammin.

Haastateltavia oli kolme. Haastatteluja toteutettaessa määrä arvioitiin riittäväksi, sillä haastatteluista saatiin monipuolisia tuloksia. Haastateltavien valintaan vaikuttivat työskentelypaikkakunta, ikä, opettava tanssilaji, toiminnan muoto ja kokemus aiheesta. Tavoitteena oli löytää erilaisia haastateltavia, jotta tutkielman aihetta käsiteltäisiin monesta näkökulmasta. Kaksi haastateltavista oli suunnitelleen samaa ikäpolvea, eläkeläisiä. Muilta ominaisuuksiltaan he olivat niin erilaisia, että samanikäisyys ei ollut este molempien haastattelemiselle. Haastateltavien iästä oli mahdollisesti myös hyötyä: vanhempia ihmisiä haastattelemalla tutkielmaan saatiin pitkään alalla toimineiden kokemuksia.

Haastattelut litteroitiin sanatarkasti. Litteroitujen haastattelujen vastauksia analysoitiin pyrkien otta-
maan huomioon erilaiset haastateltavien toimintaan vaikuttavat tekijät. Haastattelut tiivistettiin ja siirrettiin samaan tiedostoon niin, että eri henkilöiden vastaukset samaan kysymykseen olivat peräkkäin, jolloin vastauksia oli helpompaa verrata toisiinsa. Eroavaisuuksien syitä etsittiin muun muassa haastateltavien erilaisista situaatioista, ja yhteneväisyyksistä pohdittiin, voidaanko tulos yleistää. Litteroiduista haastatteluista poimittiin talteen sellainenkin materiaali, joka ei vastannut esitettyihin kysymyksiin. Kysymättä esille nousseet aiheet on otettu huomioon tutkielmassa. Haastattelujen rakenne purettiin ja rakennettiin uudelleen. Haastattelujen runko on liitteessä 3.

6 TUTKIELMAN TOTEUTUS

Tutkielman aihe valittiin keväällä 2013. Tuolloin aihe oli rajatumpi; tarkoituksena oli tutkia tanssikouluyrittäjyyttä pienillä paikkakunnilla. Aihetta lähestyttiin tutustumalla aluksi yrittäjyyteen. Samalla syntyi ajatus siitä, että tutkielmassa voitaisiin käyttää tiedonkeruun menetelmänä haastattelua, sillä tutkielman kysymyksiin vastaavaa tuoretta kirjallisuutta oli vaikeaa löytää.

Syksyllä 2013 tutustuttiin tutkielman aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja havainnoitiin tanssiharrastuksen järjestämistä myös käytännön näkökulmasta. Tanssinopetuksen järjestämisen monet keinot alkoivat hahmottua ja perspektiivi alkoi laajeta myös muunlaiseen toimintaan kuin yrittäjyyteen. Syksyn lopulla aiheen rajausta tarkennettiin siten, että päätettiin tutkia tanssinopetusta järjestäneiden kokemuksia sen sijaan, että oltaisiin ryhdytty kehittämään esimerkiksi yksityiskohtaista liiketoimintasuunnitelmaa. Tässä vaiheessa pohdittiin myös sitä, julkistetaanko tutkielma. Harkinnan jälkeen päätettiin, että tutkielmassa ei käsitellä arkaluontoisia aiheita, kuten liikesalaisuuksia, siten että ne estäisivät tutkielman julkistamisen.

Konkreettisempi tutkimustyö alkoi, kun haastattelutapa sekä haastattelujen teemat ja kysymykset valittiin joulukuun alussa. Ensimmäinen haastattelu tehtiin ja litteroitiin joulukuussa. Kaksi muuta haastateltavaa etsittiin ja haastateltiin alkuvuodesta 2014. Haastateltavien valintaan vaikuttaneita tekijöitä olivat haastateltavien asuin- ja toimintapaikkakunnat sekä heidän ikänsä ja kokemuksensa. Haastateltaviksi pyrittiin löytämään henkilöitä, jotka olivat eri ikäisiä, toimivat eri tavoilla ja eri puolilla Suomea. Haastattelut tehtiin haastateltavien kodeissa. Kaikki haastattelut litteroitiin tarkasti.

Haastattelujen litteroinnin jälkeen siirryttiin tutkimaan suomalaisen tanssikoulutuksen historiaa kirjallisten lähteiden perusteella. Haastateltavista kaksi oli aloittanut toimintansa jo 1980-luvulla, ja historian tutkiminen auttoi ymmärtämään heidän toimintansa konteksteja. Tanssikoulutuksen historian tutkiminen johti siihen, että oli pohdittava tanssikoulutuksen ja tanssiharrastuksen maantieteellisen saavutettavuuden toteutumista myös nykypäivänä. Aineistoa löydettiin erityisesti Internetistä. Aluksi tanssiharrastuksen maantieteellisen saavutettavuuden tämänhetkistä tilannetta oli vaikeaa hahmottaa. Syntyi ajatus kartasta, johon olisi merkitty kaikki toiminnassa olevat tanssikoulut. Repo (1989, 124) oli julkaissut kirjassaan samantapaisen kartan, mutta se oli vanhentunut. Uudempaa versiota kartasta ei löytynyt, joten sellainen päätettiin tehdä. Karttaa varten etsittiin taidetanssikouluja seuraavasti: Aluksi etsittiin luettelo, jossa oli kaikki Suomen tämänhetkiset kunnat. Kuntaluettelo löytyi Elinkeino- Liikenne- ja Ympäristökeskuksen Internetsivulta (Kuntaluettelo ELY-keskusten toimialueista 2013). Seuraavaksi haettiin Internetin Google-hakukoneella tanssikouluja hakusanoina ”tanssi” ja kunnan nimi. Tämän jälkeen sanan ”tanssi” sijaan hakusanaksi kokeiltiin myös sanaa ”baletti”. Lopuksi etsittiin myös kyseisen kunnan alueella toimiva kansalaisopisto ja tarkistettiin, oliko kansalaisopiston opintotarjonnassa taidetanssia, sekä selvitettiin, tarjosiko jokin voimisteluseura taidetanssin opetusta alueella. Näin käytiin läpi kaikki Suomen kunnat ja tehtiin kartalle tarvittavat merkinnät. Tietoja verrattiin myös Finnish Dance Organizationin (Tanssikoulut, 2012.) ja Suomen tanssioppilaitosten liiton (Jäsenluettelo.) sivustoilla julkaistuihin luetteloihin tanssikouluista Suomessa. Kartalta saattaa puuttua sellaisia tanssikouluja, joilla esimerkiksi ei ole Internetsivuja. Luettelo kartalle merki-

tyistä tanssikouluista on liitteessä 4 työn lopussa. Jokainen tanssikoulu on mainittu listalla vain kerran, yhden paikkakunnan alla.

Opinnäytetyön aktiivisin kirjoitusprosessi toteutui aikavälillä helmikuusta huhtikuuhun 2014. Prosessin aikana työ sai lopullisen muotonsa. Huolellisen pohjatyön jälkeen tutkielma rakentui suhteellisen nopeasti.

7 TUTKIELMAN TULOKSET

Tässä luvussa kerrotaan tutkielmaa varten tehtyjen haastattelujen tuloksista. Aluksi selvitetään, millaisia ajatuksia ja odotuksia haastateltavilla oli silloin, kun he aloittivat toimintansa pienillä paikkakunnilla. Seuraavaksi käsitellään niitä kokemuksia, joita haastateltavilla on varsinaisesta toiminnasta. Luvussa tutkitaan myös, mitä merkitystä heidän toiminnallaan on ollut. Lopuksi selvitetään, millaisia ajatuksia haastateltavilla on tulevaisuudesta. Haastattelujen tulosten ymmärtämisen helpottamiseksi kerrotaan ensin haastateltavista ja heidän taustoistaan:

Haastateltava A on tanssinopettajaksi valmistuttuaan perustanut oman tanssikoulun kotipaikkakunnalleen, jonka asukasluku on hieman yli 10 000. Hän on ollut yrittäjänä muutaman vuoden ja saanut liiketoimintansa hyvin käyntiin. Oppilasmäärä on kasvanut tasaisesti ja on nyt noin 200. Hän työllistää itsensä täysipäiväisesti.

Haastateltava B on jo eläkkeellä oleva yrittäjä, taiteilija ja taiteen opettaja. Hänen taiteenlajinsa on muu kuin tanssi. Hänellä oli vuosina 1983 – 2012 taidekoulu paikkakunnalla, jonka asukasluku on kasvanut kuntaliitosten myötä reilusta kymmenestä tuhannesta kahteenkymmeneen tuhanteen. Taidekoulussa oli useita opettajia, jotka opettivat eri taiteenlajeja, tanssi mukaanlukien. Oppilaita oli koko toiminnan ajan noin 30. Haastateltava B on saanut tuloja myös muusta kulttuurialalla toimimisesta.

Haastateltava C on työskennellyt luokanopettajana, mistä hän siirtyi kokonaan tanssin pariin vuonna 1983. Hän on tehnyt merkittävää työtä aluksi omalla, reilun 5 000 asukkaan paikkakunnallaan ja sieltä laajentaen toimintaansa koko lääneihin. Hän ei ole perustanut yritystä, vaan on toiminut myös palkatta, löytäen erilaisia keinoja toimintansa mahdollistamiseksi. Oppilasmäärä on vaihdellut noin neljäkymmenen lähettyvillä. Toiminta jatkuu edelleen yhdistyksen muodossa.

7.1 Toiminnan alkuvaiheet

Haastateltavista jokainen on ollut alusta asti vahvasti sitoutunut tanssiin ja taiteeseen, mikä jo itsessään on luonut motivaatiota toimia alalla. Heillä on ollut tarve toteuttaa omaa luovuuttaan ja rohkeutta tarttua toimeen pidempään epäroimättä. Lisäksi he ovat olleet kiinnostuneita opetustyöstä, ja huomanneet sen olevan kannattavaa. Haastateltavien näkökulmat eroavat toisistaan siinä, että jokaisella on ollut oma tapansa ryhtyä järjestämään tanssinopetusta. Haastateltava A toimii yksin omalla toiminimellään, haastateltava B perusti taidekoulun, jonne palkattiin heti myös muita opettajia, ja haastateltava C toimii yhdistystoiminnan kautta.

Haastateltava A:lle siirtyminen yrittäjyyteen kävi luontevasti: Hän piti aluksi tanssikursseja kotipaikkakuntansa kansalaisopistossa. Tunneista tuli suosittuja ja oppilasmäärät alkoivat kasvaa huomattavasti. Joidenkin vuosien jälkeen hän päätti perustaa oman toiminimen. Samat oppilaat jatkoivat harastusta hänen ryhmissään, siirtyen kansalaisopistolta yksityisen tanssikoulun oppilaiksi.

Taiteilijan työtä ohjaa monesti halu parantaa maailmaa, josta haastateltava B kertoo seuraavasti:

Mutta kyllä ihmiseen on sisään rakennettu, ainakin kaikkiin taiteilijoihin sisään rakennettu tämä valistaminen ja velvoite ympäristöstä. Se on kyllä yks aika voimakas pointti. Ja se individualismi, että, maaliman parantaminen niin sanottu. Kyllä se on rakennettu taiteilijoihin sisälle. Ei se, ei se, ei tässä kauppiaita olla, ei olla. Että, mutta realiteetti on se, että se pitää, se pitää tehdä reaalisesti mahdolliseksi.

Haastateltava B korostaa, että kulttuurialan yrittäjäksi ryhtyvällä tulee olla vahva motiivi. Motiivin merkitys korostuu, kun yrittäjä saattaa joutua yllättäen vaikeuksiin. Ongelmat tulevat yleensä odottamattomilta suunnilta ja ennalta arvaamatta, eikä niihin voi sen takia aina varautua. Hän kokee, että yritystoiminta opitaan ennen kaikkea ”kantapään kautta”; ei voida ennalta tietää, mitä tapahtuu, eikä kaikkiin tilanteisiin ole ohjeita. Kuitenkin vaikeuksiin löytyy yleensä ratkaisu, eikä siksi saa luovuttaa helpolla. Kun toiminta on itselle merkityksellistä, jaksaa tehdä kovastikin töitä sen eteen. Haastateltava C kertoo oman toimintansa lähtökohdista ja toimintaa edelleenkin kannattelevista motiiveista:

Mä oon sen, sen takia mä tässä edelleen olen, koska mä oon kokenu tämmösen asian, että, että nuoret, siis Suomen maassa on erittäin paljon jotka ei koskaan, koskaan, kohtaa tanssia ja niistä osa on, oikeesti olis ollu tulevia tanssijoita, mutta ne ei koskaan tule tietämään sitä, kun ei lähistöllä vielääkään ole tanssia niin että he kohtaisivat. Ja mä oon ollu tämmönen nuori, siksi mä - ja lapsi, mä oon nähny jalkoja, jotka on liikkunu, niinku unissa tai semmosissa valveunissa, mut mä en oo tiennyt niille nimeä, ennenkö hirveän pitkän ajan päästä. Minä ehdin tehdä sitä kaikkea, ennenku sain sille nimen tanssi.

7.1.1 Paikkakunnan valinnan perustelut

Merkittävä syy työllistää itsensä pienellä paikkakunnalla vaikuttaisi olevan halu palata kotiseudulle. Haja-asutusalueiden nuoret joutuvat usein muuttamaan opintojen perässä suurempiin kaupunkeihin ja osa heistä jää sinne myös työn vuoksi. Kuitenkin moni maaseudulla kasvanut saattaa myöhemmin harkita paluuta. Maaseudulle houkuttelevat esimerkiksi rauhallinen ja puhdas ympäristö, luonnon läheisyys ja turvallisuus. Olosuhteita voidaan pitää ihanteellisina esimerkiksi lapsiperheille.

Kaksi haastateltavista perusteli toimipaikkansa valinnan sillä, että se oli heidän kotipaikkakuntansa. Haastateltava B oli joutunut aiemmin kulkemaan työn perässä kauas kotoa ja oli sen vuoksi saanut olla perheensä kanssa vain viikonloppuisin. Hän halusi viettää enemmän aikaa perheensä kanssa, ja päätti työllistää itsensä kotipaikkakunnallaan perustamalla yrityksen. Haastateltava A palasi myös kotipaikkakunnalleen, koska se oli monin tavoin kannattavaa:

*No mä oon kotosin sieltä, ja sit ku on sillon yläaste- lukioikäsenä jo alkanu siel niinku pi-
tää tanssinohjausta ja siirtyny siihen opettamiseen, niin tota siel on ollu hirmu helppo, ja
kivaa, toimia, sillai et se on kaikki suhteet, jo sinne kaupunkiin ja ihmisiin, ketkä toimii
siin pienel paikkakunnalla. Se on myös yrittäjänä mulle edullisempaa, esimerkiks tilojen
kannalta, eli se on niinku selväst kannattavaa, ja myös kilpailu on semmonen asia, mikä
pienel paikkakunnal sitten on niinku yrittäjällä parempi, siel ei oo muita tanssikouluja.*

Työllistyminen ohjaa usein asuinpaikan valintaa. Haastateltava C päätyi omalle paikkakunnalleen saatuaan sieltä työpaikan luokanopettajana. Työn saantia oli vaikeuttanut se, että hän halusi työskennellä samalla koululla puolisonsa kanssa, joka oli myös opettaja. He hakivat töitä yhdessä ja ottivat vastaan ensimmäisen paikan, jonne heidät valittiin. Käytännössä paikkakunta olisi voinut olla lähes mikä tahansa.

Yrittäjien toimintaa pienillä paikkakunnilla helpottaa huomattavasti se, että kilpailua ei juuri ole. Muiden tanssilajien opetusta saattaa olla, mutta niissä ei kilpailla varsinaisesti samoista asiakkaista. Haastateltavat olivat ainakin aloittaessaan paikkakuntansa ainoita taidetanssin edustajia. Esille nousee maaseutupaikkakunnilla vallitseva tietämättömyys kulttuurista ja taiteilijoiden velvollisuus tehdä työtään tunnetummaksi myös näillä alueilla. Varsinkin vanhemmat haastateltavat ovat omaksuneet tehtäväkseen myös taidetanssin puolesta puhumisen ja valistustyön, sillä he ovat vuosien kuluessa joutuneet perustelemaan työnsä arvon aina uudelleen.

7.1.2 Ennakko-odotukset

Tavallisimpia ennakko-odotuksia olivat odotukset siitä, että omalla työllä voidaan ansaita riittävästi rahaa elämiseen ja odotukset oman työn laatua kohtaan. Haastattelujen aikana jokainen haastateltavista kertoi olevansa tyytyväinen siihen, että on yrittänyt parhaansa. Haastateltavat, jotka toimivat yrittäjinä, olivat myös tyytyväisiä siihen, että ovat omalla työllään elättäneet itsensä. Haastateltava C: n toiminta lähti käyntiin vähitellen, vapaaehtoistyönä. Toiminta kasvoi hiljalleen, ja jälkeinpäin hän kertoo odottaneensa itseltään ja muilta lähinnä sitä, että kaikki tekevät parhaansa:

*Et se (menestys) on ollu sitä seurausta, mut se on tullu siinä, ei sitä niin ajateltu, että me
täältä nyt tullaan, se tulee siinä sitte niinku, kun tehdään huolellisesti ja meil on aina ollu
se, että enempää ei vaadita, parhaasi teet niin siinä on kaikki. Mutta se on aika paljon,
kun on nuoria, lahjakkaita, kun ne tekee parhaansa, niin siinä on kyllä jo aika paljon sil-
loin. Ja puvustajat tekee parhaansa, ja koreografi, ja eikä anneta periksi helpolla, niin sii-
tä tulee sitten jo aika hyvää jälkeä.*

Yksi esille tullut odotus oli se, että koska paikkakunnalla ei aiemmin ollut vastaavaa toimintaa, odotettiin sille olevan kysyntää. Tässä kohtaa haastateltavien kokemukset ovat erilaisia ja järjestö- ja yritystoiminnan väliset erot nousevat esiin. Haastateltava B mainitsee pettyneensä kysynnän määrään ja epäilee syyksi sen, että paikkakunnalla ei ymmärretty tanssin erityistä laatua tavoitteellisena ja mahdollisesti ammattiin johtavana harrastuksena. Vastaavasti toisella, pienemmällä paikkakunnal-

la haastateltava C:n käsissä oli tilanne, että heti tanssitoiminnan alkaessa siihen oli ”valtava imu”. Näiden kahden erilaisen kokemuksen taustalla vaikuttaa monia tekijöitä: Haastateltava B oli perustanut koulun, jonka tanssitunneilla oli lukukausimaksut. Näytöksiä järjestettiin perinteiseen tapaan noin kahdesti vuodessa, joului- ja kevätnäytökset. Haastateltava C taas oli aluksi opettanut tanssia peruskoulussa luokanopettajana eri oppiaineiden, erityisesti voimistelun lomassa. Hän painotti alusta alkaen esiintymistä ja järjesti oppilaansa esiintymään pieniinkin tapahtumiin. Hänen tanssiryhmänsä toimivat vapaaehtoisuudella, eikä oppilasmaksuja ollut. Näin näkyvyyttä oli heti toiminnan alkaessa, ja osallistumiseen oli matala kynnyks.

Tanssinopetuksen järjestäminen on useimmille melko aikaavievää. Paperityöt ovat osa jokaisen yrittäjän ja toimijan arkea. Myös tilitoimistoon kohdistui odotuksia. Haastateltava B odotti tilitoimiston helpottavan hänen työtään, mutta joutui huomaamaan, ettei tilitoimistossa välttämättä aina oltu ajan tasalla kulttuurialasta ja sen lainsäädännöstä. Käytyään tilitoimistossa useita kertoja korjaamassa virheellisiä maksuja, hän päätti luopua tilitoimiston palveluista kokonaan. Tästä syystä hän on edelleen sitä mieltä, että yrittäjän kannattaa itse tehdä kaikki paperityöt ja selvittää verotukseen liittyvät asiat. Alkuun se saattaa tuntua hankalalta, mutta asioiden kertautuessa vähitellen myös mielekkäältä. Hän korosti, että yrittäjän tulisi olla selvillä kaikesta, mitä hänen yritykseensä liittyy, eikä kannattaisi siirtää vastuuta yrityksen ulkopuolisille toimijoille. Haastateltava A:lla on positiivisempi kokemus tilitoimistosta ja hän kokee kirjanpitäjän avun helpottavaksi.

7.2 Tanssinopetusta toteuttamassa

Tanssikoulutoiminnan käynnistyttyä sekä tanssikoulu yrittäjät että yhdistyksissä toimivat tanssinopetuksen järjestäjät saattavat kohdata samantyyppisiä tilanteita. Tanssinopetuksen järjestämiseen ja itse opetukseen yleisesti vaikuttavina tekijöinä voidaan mainita aika, raha, oppilasmäärä ja käsitys taiteesta. Nämä tekijät vaikuttavat toisiinsa ja niiden suhteen tehdyt valinnat ja ratkaisut voivat määrittää tanssikoulua sekä vaikuttaa myös koulun menestykseen. Lisäksi niillä on usein suora vaikutus tanssinopettajan työssä jaksamiseen.

7.2.1 Taiteen ja rahan ristiriita

Puhuttaessa yrittäjyydestä nousee esille, että yrittäjän on väistämättä ajateltava, kannattaako yritys. Tässä piilee taiteen ja rahan välinen ristiriita; halutaan tehdä ja antaa oppilaille kokemuksia, vaikka aina rahat eivät siihen riittäisikään. Tämän jokainen haastateltavista on ratkaissut omalla tavallaan: A:n yrityksessä näytöksiin liittyvistä tunneista ei laskuteta samalla tavalla kuin normaaleista tanssitunneista. Hän joustaa rahassa jonkin verran, saadakseen toteutettua taiteellista puolta kuten haluaa. Hän myös huolehtii siitä, että näytöksiä on melko paljon erilaisissa tapahtumissa.

- - koska itellä on semmonen tanssin palo ja haluaa myös pystyy antaa niil oppilaille kokemuksia, miten olla tanssijana esimerkiksi jossain tämmöses tanssiteoksessa, ni siin, semmoses kohtaa reenimäärät kasvaa. Mähän en pysty oppilailta, oppilailt mä en pysty laskuttaa samal tavalla, ku peruskursseilla, eli silloin mun pitää yrittäjänä tulla siin vastaan, et mun pitää pystyy antaa tämmönen kokemus niille, koska mä haluan.

Tämä ajattelu ja toiminta näyttäisi maksavan itsensä takaisin, sillä hänen oppilasmääränsä on kasvanut todella suureksi paikkakunnan asukaslukuun nähden. Näkyvyys vaikuttaa olevan merkittävä tekijä, kun halutaan lisätä oppilasmäärää. Mukana olevat harrastajat saavat esiintymisestä harrastukseensa tärkeän ulottuvuuden, joka lisää motivaatiota ja sitouttaa harjoitteluun.

B:n yrityksessä tanssinopetuksesta vastasi aina palkattu tanssinopettaja. Opettajan työtunneista on joka tapauksessa maksettava palkka. Jos yrittäjä toimii itse tanssinopettajana, hän voi helpommin olla joustava. Varsinkin, jos joustavuus saa yrityksen tuottamaan paremmin, jolloin käytännössä yrittäjä saa myös siitä palkkansa pidemmällä aikavälillä. B:n tapauksessa ylimääräisiä harjoituksia ei voinut järjestää, vaan esitysten harjoittelu sisältyi normaaliin opetukseen ja harjoittelun määrä riippui kulloinkin palkatun opettajan kiinnostuksesta aiheeseen. Esityksiin liittyvistä asioista oli toisinaan myös erimielisyyksiä yrittäjän ja opettajan välillä:

Kuule, niin, ja se tota, ja ne näytteet, ne, ne on hyvin tärkeitä ne. Nyt oli justiinsa se, että minullaki opettajat ei, (opettajan nimi) ei halunnu esmerkiks joulukonserttia sitten enää, ja armias kun se rupes tekemään, piti tehdä, piti tehdä tuota, oliko se pähkinänsärkijästä piti tehdä, niin siitä syksystä saakka ruvettiin niitä harjottamaan, ja lapset kyllästy niin kauheesti, kun jos joku, yksi tässä suuressa porukassa teki väärin, ni kaikki alusta, kaikki alusta. Ne koki sen ihan rankaisuna.

Haastateltava C ratkaisi taiteen ja rahan välisen ristiriidan asettamalla tanssin ja taiteen elämässään etusijalle, ja rahaa toimintaan ja esiintymismatkoihin hankittiin talkootyöllä. Kun vapaaehtoistyö tanssin parissa alkoi tuntua tärkeämmältä kuin työ luokanopettajana, hän päätti jättää päätyönsä kokonaan. Toimeentulo oli aluksi pitkälti puolison tulojen varassa. Tapaus on kunnioitettava, sillä on vaikeaa toimia käytännössä näin. Monella taiteilijalla on unelma siitä, että voisi toteuttaa pelkästään taidetta välittämättä rahasta, mutta todellisuudessa siinä onnistuu harva.

Suomen maassahan rahaa tulee, siis meillä oli semmonen periaate, että jos on rahaa, niin tehdään sillä, mut jos ei oo rahaa, ni tehdään kumminki. Eli se Suomessa on tää talkoo.

Taiteellisten pyrkimysten ja rahan ristiriita saattaa ilmetä monin tavoin. Tanssinopetusta järjestettäessä joudutaan pohtimaan, millaisille tunneille on kysyntää, eikä tanssinopettaja välttämättä pääse aina toteuttamaan taiteellisia näkemyksiään täysin sellaisina, kuin haluaisi. Käytännössä toiminta ei voi jatkua, jos oppilaita ei ole riittävästi. Pienillä paikkakunnilla on eduksi, jos tanssinopettaja hallitsee useamman tanssilajin opetuksen, jolloin tuntivalikoimasta voidaan tehdä monipuolisempi. Samalla voidaan miettiä, voidaanko tanssinopetusta suunnata monipuolisemmin erilaisille ryhmille, ottaen huomioon kaiken ikäiset ja eri elämänvaiheissa olevat henkilöt. Lisäksi toiminnan kannattavuutta saattaa edistää myös kehonhuollon ja vähemmän taiteellisten tanssin muotojen, kuten kuntotanssin ottaminen mukaan ohjelmaan. Voidaan myös joutua pohtimaan tarkkaan, miten tunnit nimetään, jotta riittävä määrä oppilaita ilmoittautuu. Haastateltava A on huomannut, että nimellä on vaikutusta ilmoittautuneiden määrään ja sen vuoksi hän nimeää kurssinsa huolellisesti ja usein englanniksi:

Mut jos mä oon pitäny ihan nykytanssi-nimikkeellä, ni oppilasmäärät on aivan erit, eli siin kohtaa mä nään, et ne nauttii siit nykytanssikurssista, mut ehkä siinon nimessä jotai semmosta, että se ei oo niin kaupallinen, joten oppilasmäärät on neljä kertaa pienemmät.

7.2.2 Aika, raha ja oppilasmäärä

Ajankäytössä on havaittavissa kausiluontoisuutta, joka liittyy tanssinopetukseen yleisesti. Samanlainen toistuva sykli käydään useimmissa tanssikouluissa läpi aina puolivuositain, syys- ja kevätlukukaudella. Tanssikouluyrittäjän näkökulmasta lukukausi menee yleensä jotakuinkin seuraavasti: Lukukauden alussa on kiirettä. Otetaan vastaan ilmoittautumisia ja varmistetaan puitteet toiminnalle. Samaan aikaan tanssinopetukseen liittyy enemmän tuntisuunnittelua ja tutustumista uusiin oppilaisiin. Vähitellen tilanne rauhoittuu, oppilaat tulevat tutuiksi ja opetustyö helpottuu. Kauden lopun lähestyessä näytökset saattavat aiheuttaa kiirettä: Tanssinopettajan roolissa on tehtävä näytöskoreografiaa ja suunnittelutyötä, yrittäjänä ja tuottajana taas huolehdittava esiintymistilasta, tiedotuksesta, puvustuksesta ja muista käytännön järjestelyistä. Näytös on lukukauden huipentuma, jonka jälkeen kaikille koittaa odotettu loma. Tosin opettajalle ja yrittäjälle joululomakin voi olla kiireistä aikaa, kun on valmistauduttava tulevaan kevätlukukauteen. Monet opettajat nauttivat pitkistä kesälomista, mutta kesä on myös kurssien, festivaalien ja leirien aikaa.

Haastateltava C uppoutui yhdistystoimintaan ja huomasi tekevänsä työtä oikeastaan koko ajan. Olllessaan mukana hankkeissa hän saattoi tehdä 16-tuntisia työpäiviä. Voimat työskentelyyn hän sai työn vaihtelevuudesta ja mielekkyydestä:

- - ku meil oli hanke pahimmillaan, ni koskaan meill ei ollu kuuttatoista tuntia lyhyempää päivää, ja tota noin niin, aina tehtiin paperityötä, kun ei oltu salilla taikka näyttämöllä tai muualla. Et tää ajankäyttö, siis tavallaan, ei, osa sanos, että hullua hommaa, ja moni on sanonu suoraan, mutta kun se on näin monimuotosta, ja sit näkee niist- ne ihmiset pääsee ammattiin, näkee joku häirikkö, josta tulee tavallinen oppilas, ni nää on niin isoja asioita, et sitä ei missään vaihees oo miettiny, että jätänkö nyt tähän, nyt mä lähen nostelemaan.

Yrityksen toimintaa suunniteltaessa on tiedostettava, mikä on realistinen työn määrä, jotta yrittäjä voi elättää itsensä ja lisäksi myös toiminnan kulut saadaan katettua. Voi olla, että oppilasmäärän ja opetustuntien määrän on oltava melko suuria. Näitä voi olla pienellä paikkakunnalla hankalaa toteuttaa, sillä asiakkaita voi olla vaikea löytää, jolloin ryhmiä on vaikea saada täyttymään. Pieni ryhmäko-ko on toki harrastajan etu, koska silloin opetus on todennäköisesti yksilöllisempää. Jatkotasolle edetäessä ryhmät kuitenkin usein kutistuvat entisestään. Tällöin joudutaan pohtimaan, kuinka pienen mutta edistyneen ryhmän opetus saadaan järjestettyä. Mahdollisesti kompensatiota voidaan saada toisista, suuremmista ryhmistä, kuten haastateltava B kertoo:

- - oli neljä eritasoista ryhmää, joissa oli vain muutamia siellä niissä aikuisissa, mutta kuitenkin, ja hehän maksoivat vähän suuremman lukukausimaksun kuin nämä (lastentanssin oppilaat), mutta sitten näissä pienissä oli runsaasti, ja sieltä tämä pienten ryhmä pystyi kompensoimaan sitä, että saatettiin tuottaa, jos oli ryhmissä vähemmän, ja vähän, niin saatettiin eri tasoista opetusta, ja tunti panna erikseen niille, opetustunti.

Vaihtoehtona eritasoisten ryhmien erillisille tunneille olisi ryhmien yhdistäminen. Sitä haastateltava B halusi välttää, sillä hänen mielestään oli tärkeää, että opetus säilyy laadukkaana ja tavoitteellisena. Hän uskoi tämän vaikuttavan myös oppilaiden motivaatioon. Klassisen baletin opetuksessa tasoryhmien ajatellaan yleensä edistävän oppimista.

Edellä mainittua kompensatiota voi olla mahdollista saada aikaan myös toteuttamalla niin sanottujen muotilajien opetusta, jotka voivat olla helpompia markkinoida kuin perinteiset taidetanssilajit. Muotilajeilla tarkoitetaan tässä sellaisia tanssilajeja, jotka näkyvät tiedotusvälineissä ja ovat suosittuja erityisesti nuorison keskuudessa. Haastateltava B pohtii, olisiko hänen tanssikoulunsa voinut menestyä paremmin, jos hän olisi palkannut myös toisen opettajan opettamaan muotilajeja. Trendikkyys voi olla avainsana menestykseen, ja tähän on syytä kiinnittää huomiota myös mainonnassa.

Tanssinopetusta järjestettäessä voi olla vaikeaa saada riittävää määrää oppilaita, jos toimitaan vain yhdellä pienellä paikkakunnalla. Haastateltava B laajensi tilapäisesti toimintaansa myös naapurikuntaan, kun taidekoululla oli vaikeuksia, ja piti ratkaisua suositeltavana. Haastateltava C toimi lähes alusta asti usealla paikkakunnalla:

- - meil oli nää meidän, mun järjestämät tunnit erikseen yhdeksällä kylällä.

Haastateltava A on toiminut yrittäjänä vasta vähän aikaa, mutta hänkin on jo pohtinut hieman toiminnan laajentamista toiselle paikkakunnalle. Hyvänä tavoitteena voidaan pitää sitä, että tanssi vie täisiin mahdollisimman lähelle oppilasta. Vaatii oppilaalta ja erityisesti hänen vanhemmiltaan viitteellisyttä kuljettaa lasta harrastukseen pitkän matkan päähän, varsinkin kun maaseudulla julkiset kulkuneuvotkaan eivät kulje usein. Tanssikoulussa kannattaa ottaa lukujärjestystä suunnitellessa jossain määrin huomioon julkisen liikenteen aikataulut, jos se helpottaa oppilaiden kulkemista.

Pienillä paikkakunnilla lukukausimaksut ovat usein matalammat kuin suuremmissa kaupungeissa. Toisaalta pienten kuntien tilakustannukset ovat yleensä halvemmat kuin suurten kaupunkien. Joidenkin laskelmien valossa vaikuttaa mahdolliselta työskennellä myös keskimäärin normaalina pidetyt noin 40 tuntia viikossa, ottaen huomioon, että tunnit jakautuvat epätasaisesti, painottuen lukukausien alku- ja loppupuolille. Haastattelemani henkilöt ovat löytäneet aikaa myös omaan taiteelliseen työhön ja itsensä toteuttamiseen. Oikeastaan koko toimintaa on pidetty itsensä toteuttamisena, ja jokainen haastateltavista on ollut sekä työtä tehdessään että jälkeenpäin tyytyväinen siihen, miten on käyttänyt aikaansa.

7.2.3 Työssä jaksaminen

Työssä jaksamiseen vaikuttaa työn monimuotoisuus ja se, että työn merkitys voi toisinaan näkyä hyvinkin konkreettisesti. Kun opettaja pitää työtään tärkeänä ja merkityksellisenä, hän jaksaa paremmin. Toisaalta, jos oppilaalla ei ole motivaatiota, myös opettaja väsyä. Liian suuret ryhmäkoot voivat tehdä opettajan työstä raskaampaa. Opettajan jaksamista taas lisää se, kun hän näkee tanssin ja taiteen vaikuttavan oppilaisiin monella tavalla positiivisesti.

Lomaa pidetään erittäin tärkeänä työssä jaksamisen kannalta. Työn sekä fyysisesti että henkisesti vaativan luonteen vuoksi tekijän on levättävä riittävästi. Yrittäjällä on mahdollisuus päättää itse työaikansa, mikä kannattaa hyödyntää järkevästi. Viikkoon on syytä varata edes yksi todellinen vapaa-päivä, jolloin voi irroittautua työstä kokonaan. Helposti sellainen ”vapaapäivä” saattaa yrittäjällä lipsahtaa esimerkiksi paperitöiden tekemiseen. Useimmiten tanssinopetuksessa noudatetaan peruskoulun lukuvuoden työskentely- ja loma-aikoja. Pitkä kesäloma on mahdollinen, toisaalta kesäkurssien järjestäminen voi myös olla kannattavaa.

Haastateltava A on onnistunut järjestämään työ- ja loma-aikansa siten, että hänellä on aikaa myös muulle elämälle ja harrastuksille. Hän on oppinut varautumaan lukukauden alku- ja loppuvaiheiden kiireisiin, ja on huomannut, että lukukauden keskivaiheilla vapaa-aikaa on enemmän. Hän kertoo nauttivansa pitkistä lomista, jotka eivät jossakin muussa työssä olisi mahdollisia. Koulujen loma-aikojen lisäksi hän pitää jopa neljän kuukauden kesäloman, jonka aikana hän saattaa lähteä esimerkiksi ulkomaille kehittämään itseään tanssijana. Myös haastateltava C mainitsee saavansa voimaa ulkomaanmatkoista, jotka mahdollistavat täydellisen irroittautumisen arjesta.

7.3 Oppilaiden löytäminen ja sitouttaminen

Haastattelemani henkilöt kertoivat ilmoittavansa toiminnastaan lehdessä, mutta tätä pidettiin ehdottomasti toisarvoisena keinona verrattuna ”puskaradioon”. Pienillä paikkakunnilla korostuvat sosiaaliset suhteet, ja siksi tanssikoulun maine on se, millä koulua todellisuudessa markkinoidaan. Asiakkaita on syytä kohdella aina mahdollisimman hyvin. Kahdessa haastattelussa nousi voimakkaasti esille, kuinka tyytyväiset oppilaat tuovat kaverinsakin mukaan tunneille. Sillä tavalla oppilasmäärä voi kasvaa huomattavasti, jopa moninkertaistua. Tämän edellytyksenä nähdään se, että yrittäjä ja opettaja tekee aina parhaansa. Asiakkaan tulee saada positiivinen kuva niin tanssinopetuksesta kuin asiakaspalvelustakin. Juuri parhaansa tekemällä voidaan saavuttaa uskomattomiakin tuloksia. Haastateltavan C tanssiryhmissä kaikki, opettajat, oppilaat ja heidän vanhempansa tekivät parhaansa, ja hyvä maine kiiri niin, että esiintymisiä tilattiin ympäri Suomen ja niistä myös maksettiin.

Olemassaolevista asiakkaista, tanssioppilaista, on syytä pitää kiinni, sillä he ovat monella tavalla tärkeitä: Edistyneemmät oppilaat toimivat malleina ja esimerkkeinä toisille ja he voivat olla myös taitavia esiintyjiä. Esitysten kautta toiminta voi tulla edelleen tunnetummaksi, jolloin saadaan mahdollisesti taas lisää oppilaita. Tanssiharrastuksen jatkuvuus edellyttää yleensä esimerkiksi, että tunneilla on ylipäätään hyvä olla, jokainen oppilas kokee tulevansa huomatuksi ja kokee oppivansa jatkuvasti

uutta. Jotta harrastus tämän lisäksi olisi vielä merkityksellisempää, voidaan tietoisesti kehittää esimerkiksi seuraavia osa-alueita:

7.3.1 Hyvä ryhmähenki

Alusta alkaen on syytä kiinnittää huomiota ryhmäytymiseen. Kun oppilaat saavat toisistaan uusia kavereita, tanssiryhmästä voi muodostua sellainen sosiaalinen yhteisö, jossa halutaan olla mukana aikuisikään saakka. Haastateltava A on tehnyt erityisesti töitä sen eteen, että hänen ryhmänsä oppilaat tutustuvat toisiinsa ja ryhmäytyvät. Hän järjestää esimerkiksi tanssituntien lisäksi oppilailleen virkistyspäiviä, joissa tehdään yhdessä mukavia asioita. Hyvää ryhmähenkeä edistävät ryhmän yhteiset kokemukset: esiintymiset, retket, matkat, yhteinen talkootyö ja muut vapaa-ajan tapahtumat. Nyky-yhteiskunnassa sosiaaliset kontaktit muodostuvat entistäkin merkityksellisemmiksi yksilöllisyyden korostuessa.

7.3.2 Oppimisen ja luovuuden kokemus

Tanssiharrastuksen mielekkyyden kannalta on oleellista, että oppilas kokee oppivansa jatkuvasti jotakin uutta ja samalla säilyy tietoisena siitä, että aina on lisää opittavaa. Tärkeää on mitoittaa haasteet kullekin oppilaalle sopiviksi niin, että oppilas saa tuntea onnistuvansa ja mielenkiinto harrastukseen säilyy. Harrastuksen jatkuvuus perustuu usein siihen, että oppilas huomaa kehittyvänsä, mutta ei tule koskaan valmiiksi. Innokkuutta oppimiseen voi lisätä mahdollistamalla oppilaille tanssiesitysten näkemisen. Näkemällä muiden, mieluiten myös ammattitanssijoiden esiintyvän, motivaatio harjoitteluun voi kasvaa. Nähdessään tanssiesityksiä oppilas saa yhä monipuolisemman kuvan harrastamastaan taiteen lajista.

Merkittävä piirre tanssitaiteen opetuksessa on mahdollisuus luovuuden kehittämiseen. Haastateltava C nosti luovuuden esille ja hänen näkemyksensä on, että tanssissa luovia harjoitteita on erityisen helppoa toteuttaa verrattuna joihinkin muihin taiteen lajeihin. Luova toiminta voi antaa tanssioppilaille erityisiä elämyksiä:

Elikkä, se että ne, se pitää olla oikeesti, syvästi sitä, että oman tekemistä ja luovaa ja kaikenlaista tarjolla, että, että se ei silloin, että ne saa kokee sen liikkeen ihanuuden ja sen musiikin toteuttamisen ihanuuden ja vapaan tilan, ja toisten kanssa tekemisen, jota mikään muu laji ei samalla lailla, koska vaikka musiikissa tehdään yhdessä, mut se ei oo samanlaista koskaan kun tanssi, koska siellä ollaan oikeesti näin yhdessä ja kasassa ja kaikkea muuta, ja siin on kaikki nämä elementit yhtäaikaan.

7.3.3 Kokemus viihtymisestä ja huomatuksi tulemisesta

Opettaja voi lisätä oppilaiden viihtymistä tunneilla kiinnittämällä huomiota esimerkiksi musiikkivalintoihin ja opetuksen monipuolisuuteen. Lisäksi opettajan on syytä tarkkailla itseään siinä, että kohtelee oppilaitaan tasapuolisesti ja reilusti, ja huomioi jokaisen oppilaan jokaisella oppitunnilla. Yleiseen viihtyvyyteen vaikuttavat muun muassa tilojen siisteys, aikataulujen luotettavuus ja henkilökohtainen palvelu. Tuntien peruuntuessa tai siirtyessä on syytä huolehtia siitä, että jokainen saa tiedon ajoissa. Ylipäättään kaikki toimintaan liittyvä tiedotus tulee toteuttaa huolellisesti. Tiedotusta voivat helpottaa nykyaikaiset tiedotuskanavat Internetissä.

7.4 Yhteistyökumppanit

Yhteistyökumppanit ovat tärkeitä niin järjestö- kuin liiketoiminnassakin. Yhteistyö helpottaa monia toiminnan osa-alueita, ja edut voivat olla rahallisesti merkittäviä. Yhteistyön kautta voi syntyä myös aivan uudenlaista toimintaa. Yhteistyöstä on hyötyä molemmille osapuolille.

Haastateltava A:n merkittävin yhteistyökumppani on kaupunki, joka tarjoaa tilat tanssikoulun käyttöön. Kaupunki hyötyy sopimuksesta siten, että tanssikoulu järjestää asukkaille harrastustoimintaa ja siten lisää viihtyvyyttä paikkakunnalla. Lisäksi yhteistyötä tehdään kaupungin kulttuuripalveluitten kanssa; oppilaita voidaan pyytää esiintymään eri tapahtumiin. Urheiluseurojen kanssa tehdään yhteistyötä siten, että tanssikoulun valmennusryhmät esiintyvät esimerkiksi jääkiekkopelien yhteydessä. Tanssikoulun tavoitteena on jatkuvan esiintymistoiminnan ylläpitäminen ja siihen yhteistyö eri tahojen kanssa tarjoaa monia mahdollisuuksia.

Haastateltava B teki myös yhteistyötä kaupungin kanssa. Hänen tanssikoulunsa tarjosi taiteen perusopetusta, josta kaupunki maksoi vuosittain 1500 €. Käytännössä summa oli pieni. Haastateltava B:llä on vaihtelevia kokemuksia yhteistyöstä seurojen kanssa. Yhteistyö naisvoimistelijoiden kanssa alkoi lupaavasti; joukko rytmisiä voimistelijointa tarvitsi baletin opetusta ja heitä varten perustettiin tanssikouluun oma ryhmänsä. Alkuun kaikki sujui hyvin, mutta sitten voimistelijat alkoivat etsiä säästöjen mahdollisuutta ja kysyivät, voisivatko he palkata opettajan suoraan. Yrittäjä suostui tähän, mutta muistutti, että tilavuokra ja opettajan matkakorvaukset on jaettava. Toiminta lopahti puolesta vuodessa, kun naisvoimistelijat eivät olleet halukkaita maksamaan osuuttaan opettajan matkakuluista ja muista työehtosopimukseen kuuluvista etuuksista. Yhteistyötä oli myös luisteluseuran kanssa, mutta se kariutui nopeasti, kun teini-ikäiset, baletin suhteen epämotivoituneet luistelijat kapinoivat ankaraa baletinopettajaa vastaan ja lopulta kieltäytyivät tulemasta tunnille.

Haastateltava C kertoi eri yritysten ja yhdistysten sponsoroineen hänen tanssiryhmiään, kun ryhmät esiintyivät eri tapahtumissa tekivät esiintymismatkoja ulkomaille. Sponsorituet olivat kuitenkin aina kerrallisia. Niiden saamista helpottivat huomattavasti järjestötoiminnassa solmitut suhteet.

7.5 Keinoja toiminnan rahoittamiseksi

Useimmissa tanssikouluyrityksissä toiminta rahoitetaan pääosin tai kokonaan oppilasmaksuilla. Oppilasmaksuja saadaan laskettua pienemmiksi, jos toimintaa rahoitetaan myös muilla keinoin. Yhdistyksissä rahoitetaan toimintaa usein monenlaisin keinoin. Taiteen perusopetusta järjestäville myönnetään valtionosuutta, joka voi auttaa oppilasmaksujen pienentämisessä. Haastateltava B:n tanssikoulussa annettiin taiteen perusopetusta, mutta hänen kokemuksensa mukaan valtionosuus oli hyvin pieni. Muita keinoja toiminnan rahoitukseen voivat olla erilaiset avustukset, apurahat ja tuet. Yhdistyksissä laajalti käytettyjä keinoja ovat monenlainen talkootyö ja erilaisten hyödykkeiden myynti.

7.5.1 Apurahat ja tuet

Haastateltavat suhtautuivat avustuksiin eri tavoin. Heidän vastauksistaan voi tulkita, että yrittäjähenkisinä ihmisinä he eivät lannistu siitä, vaikka heidän työtään ei tuettaisi. Haastateltava B on sitä mieltä, että taiteilijan ei tulisi elää apurahojen varassa, vaan taiteella pitää pystyä myös elättämään itsensä. Hän on kuitenkin hakenut tukea kunnalta useita kertoja, mutta joutunut yleensä pettymään. Haastateltava A ei ole hakenut toiminnalleen avustuksia lainkaan. Haastateltava C on hakenut toiminnalleen monenlaisia apurahoja ja tukia, ja on myös saanut niitä. Hänen toimintaansa ovat tuoneet ainakin kunta, lääni, Suomen kulttuurirahasto, Opetusministeriö ja EU.

Hakiessaan avustusta tai rahoitusta kulttuurialan tekijän on hyvä varautua siihen, että hänen toiminnastaan odotetaan olevan jotakin näyttöä. Tämä asettaa rahoituksenhakijat hankalaan asemaan, sillä ilman rahaa näyttöjä on vaikea saada aikaan. Tavallaan näyttövaatimuksiin sisältyy oletus, että kulttuurialalla oltaisiin valmiita tekemään palkatonta työtä myöhempien avustusten toivossa. Haastateltava B:n kokemus tilanteesta:

- - Kulttuuriyrittäjille aina sanotaan; "Noh, kunhan, kunhan saamme näyttöjä teiltä" - siis kunhan saamme näyttöjä. Ja kun niitä näyttöjä on vaikea tehdä, ellei saa sitä rahaa. Ja ensin odotin, siellä on, siellä on tota vuodesta toiseen sama asenne.

Haastateltava C taas toimi alkuun palkatta ja sai siten aikaan vaadittavia näyttöjä, joiden ansiosta toiminta lähti myöhemmin käyntiin laajemmassa mittakaavassa:

Ja lääniltä jonkin verran, jo vuonna, 1970-luvun lopulla saatiin ensimmäiset apurahat, tai koulutukset, et mä pääsin kursseille ja niin pois päin. Että ollaan saatu, ihan niitä ehkä, jos me laskettas, mitä tämä paikkakunta, alue on saanu, ni ollaan kyllä aika poikkeus Suomessa pitkällä juoksulla, mutta se on ollu sitten vasta, ku on ollu näyttöä, että nehan tulee sitten vasta.

Kuntien kitsaus avustusten suhteen on aiheuttanut ainakin kahdelle haastateltavista turhautumista. Haastateltavat B ja C ovat kokeneet, ettei kunnissa olla oltu valmiita tukemaan heidän toimintaansa. Samalla he tuovat kuitenkin esille myös muutamia muita kuntia, joissa taidetta ja tanssia tuetaan enemmän. He kyseenalaistavat kuntien kulttuuritoimenjohtajien asiantuntemuksen ja järjestelmän, jonka mukaan kulttuuripäättäjiä valitaan:

Haastateltava B:

Tämmösellä pikkupaikkakunnalla, joka on aluekeskuksen reunakunta. Näissä tilanne on kaikessa kulttuurityössä; se on todella marginaalissa, se on marginaalissa, ja on sattumanvaraista, pystyykö siellä, saako kunnan johdon uskomaan, että minä tarvitsen siihen rahaa, voidakseni tätä. Se on, se on sattumanvaraista, onko siellä, onko siellä johtoryhmässä, onko siellä, niissä yleensä on kaikissa kunnissa on kulttuuritoimenjohtajat ja, ja ohjaajat ainakin. Mutta mitä se ymmärtää, minkä tasoinen on se kulttuuritoimenjohtaja. Onko se otettu vain poliittisin perustein sinne, että nyt on sos-demien vuoro on saada yksi virka tänne taikka kokoomuksen taikka, ja mitkä, mikä on hänen taustansa, tämän kunnallisen kulttuuritoimen asenne?

Haastateltava C:

Se oli ensi kato kulttuurisihteerissä, kulttuurisihteeriksi voi tulla kuka vaan, joka ei tiedä yhtään mitään kulttuurista, tai sivistystoimenjohtajaks olletikin, jolloin tota se on vain rahaa ja numeroitten käsittelyä. Ja meikäläinen, joka tietää molemmat puolet (taiteellisen ja taloudellisen), niin katsoo sit että siis tosi hullu systeemi. Ja tähän pitäis saada joku jarru.

7.5.2 Talkootyö

Talkootyö on yleistä yhdistystoiminnassa. Talkootyön ajatuksena on, että yhdessä ja vapaaehtoisesti toimitaan jonkin asian hyväksi. Talkootyöstä ei tavallisesti makseta rahallista korvausta, mutta talkootyöläisille voidaan tarjota esimerkiksi ruoka. Talkootyön tavoitteena on yhteisellä toiminnalla edistää haluttua päämäärää ja usein myös kerätä rahaa. Talkootyö voi olla monenlaista; esimerkiksi kaupoissa tehtävää inventaariota tai joululahjojen paketointia, maanteiden siivousta, muuta siivousta, erilaisten tapahtumien järjestämistä, askartelua, puvustuksen valmistamista ja niin edelleen. Haastateltava C kertoo yhdistyksensä monista talkootyön muodoista:

Mutta meillä oli siis kolmekymmentäkin ihmistä tekemäs talkootöitä. Esimerkkinä kun oltiin lähdössä johonki kauas, olikohan Amerikkaan, niin me ilmoitettiin, että kaikenlaista työtä tekee meidän tukiryhmä, ni yksin juuri eronnut mies sano että hänel on omakotitalo, tulkaa siivoamaan, siis se tukiryhmä. No sinne meni kolme naista ja siivos sen, ja se makso kunnolla. - - Mutta se on, siis sen se taikasana on se talkootyö, ja meillä on, edel-

leen se talkooryhmän ydin on nyt, ja me teemme edelleen samaa. Tehdään myös keikkoja, kerran Kokkola soitti, meillä on täällä – me osattiin tehdä valoja, ja rakentaa näyttämö, koko hela hoito meni Kokkolaan. Rakennettiin, Finlandia-talolle ollaan tehty valoja ja niin pois päin, että meillä oli tosi kouluttautuneet talkooryhmä, joka sai niistä rahaa ja sillä pyöritettiin, mutta sitä perus, sitä palkkaa ei maksettu, palkkahan on sivukuluineen on valtava menoera.

7.6 Tanssinopetuksen merkitys

Mitä merkitystä sillä on, että pienellä paikkakunnalla järjestetään tanssinopetusta? Ottaen huomioon sen, että Suomessa tanssinopetus puuttuu tälläkin hetkellä laajoilta alueilta, saattaisi olla helppoa kuitata asia siten, että aiemminkin on tultu toimeen ilman tanssia. Toimeen on tultu varmasti, osalle väestöstä tanssi ei ehkä merkitse juuri mitään. Harvemmin kukaan osaa kaivata sellaista, mistä ei tiedä. Tässä piilee juuri se surullinen seikka, jonka haastateltava C toi jo aiemmin esille; tanssi voi olla monien syrjäseudulla kasvavien yksilöiden vahvuus ja piilevä kyky, joka ei koskaan pääse esille, koska mahdollisuutta siihen ei tule. Tällä saattaa olla laajempaa merkitystä, sillä jos yksilö ei löydä omia vahvuuksiaan, hän saattaa kokea itsensä huonoksi ja hänen saattaa olla vaikeaa löytää paikkaansa elämässä ja yhteiskunnassa. Toiminnan merkityksen selvittämiseksi haastateltavilta kysyttiin, mitä merkitystä he kokevat toiminnallaan olevan itselleen, oppilailleen sekä paikkakunnan kulttuurielämälle.

7.6.1 Toiminnan merkitys tanssinopetuksen järjestäjälle

Toiminnan merkitys näkyy tanssinopetuksen järjestäjille arkisessa elämässä. Haastateltava A kertoo toiminnassa itselleen merkityksellistä olevan sen, että hän voi tarjota lapsille ja nuorille sellaista toimintaa, jonka huomaa olevan myös heille merkityksellistä. Hän toteaa, että ei tee työtään pelkästään rahan takia, vaan työ itsessään on arvokasta:

No varmaan tärkein asia, tai yksi mikä on niin niin, minkä takia tätä tekee, niin se, et mä tiedän, et, että, kuin tärkeet se on niil nuorille, lapsille, kaikille, et niil on jotai toimintaa, jotai semmost ammattitaitost harrastustoimintaa, mitä ne jatkaa vuodest toiseen, ja et näkee, et ne tota oikeesti nauttii siit ja se juttu on oikeesti niil tärkeä. Et jos mä mieltisin pelkästään rahaa, ni en mä tätä työtä tekis, eikä varmaan ketää muukaan tanssialalla oleva.

Haastateltava B pitää tärkeänä sitä, että tietää tehneensä aina parhaansa. Hän kokee sen olevan tärkeintä, yrityksen menestyksellä ei ollut niinkään väliä. Hän kokee myös taiteilijana velvollisuudekseen ”parantaa maailmaa” ja taidekoulu on ollut hänen tapansa toteuttaa sitä.

Haastateltava C kertoo työnsä tanssin parissa merkinneen hänelle oikeastaan koko elämää. Hän kokee voimakasta tarvetta toteuttaa omaa luovuuttaan tanssin kautta, ja hänen kiinnostuksensa tanssiin on loputon. Lisäksi hän haluaa edelleen tehdä vaikutustyötä sen eteen, että myös muut saavat mahdollisuuden löytää tanssin.

7.6.2 Toiminnan merkitys oppilaalle

Haastateltavien kertomista näkemyksistä voidaan ymmärtää, että oppilaat ovat yksilöitä, ja siksi tanssinopetuksella on heille erilaisia merkityksiä. Lapsen, nuoren tai aikuisen saadessa mahdollisuuden kokeilla tanssia hän voi muodostaa siitä mielipiteen ja arvioida, tuntuuko laji itselle mielekkäältä. Tanssitunnilla voi kehittyä monella tavalla, vaikka tanssi ei myöhemmin enää kiinnostaisikaan. Osa oppilaista harrastaa tanssia vain vähän aikaa ja vaihtaa sitten toiseen lajiin. Nämä oppilaat ovat saaneet kuitenkin mahdollisuuden kokeilla ja valita.

Varmastikin kaikkialta löytyy niitä oppilaita, jotka tunnistavat tanssin omaksi lajikseen. Heille tanssiharrastuksen merkitys voi olla hyvin suuri. Harrastuksesta tulee säännöllistä ja kehittävää toimintaa, joka voi jatkua lapsen kasvaessa nuoreksi ja aikuiseksi. Harrastus voi tukea oppilasta läpi kasvun vaiheiden, ja muodostua osaksi hänen identiteettiään. Tanssin kautta oppilaan kehonhallinta ja liikunnalliset taidot vahvistuvat. Tanssi kehittää samalla myös musikaalisuutta ja luovuutta. Oppilas voi kokea olevansa taitava ja hyväksytty. Tanssitunneilla erityistä on ryhmäopetuksen mahdollistama yhteisöllisyys, joka on parhaimmillaan suuri voimavara. Tanssitunneilta löytyy helposti uusia kavereita, joista voi tulla tärkeitä myös tunti-ilanteen ulkopuolella. Haastateltava C uskoo, että monenlaiset ongelmat vähenisivät, jos kaikki saisivat mahdollisuuden toteuttaa itseään taiteen kautta.

Suomessa tanssiharrastus ja tanssialan koulutus ovat sidoksissa toisiinsa. Pienellä paikkakunnalla toimiva tanssikoulu saattaa mahdollistaa oppilaan kehittymisen kohti tanssialan ammattia. Tämän on huomannut erityisesti haastateltava C, jonka oppilaista osa hakeutui myös tanssin ja liikunnan koulutuksiin:

- - ensin oli kato että voimistelun puolella, ni tuolla, kun Jyväskylässä valmistuu voimistelun opettajia, jotka, nykyisinhän se systeemi on vähän toinen, on kandidaatteja ja sinne tänne, se nimikin oli voimistelun opettaja tai liikunnanopettaja, ni ne ihmetteli, miten täällä on aina oppilaita, ni ne oli juuri näin, että ne ei ollu urheilullisesti kiinnostuneita vaan voimistelullisesti, ja se oli ainoa tie saada koulutusta, että meillä oli siis neljäkin yhtä aikaa siellä. No, samalla lailla ruvettiin kattomaan, että miten siis nyt TEAK:iin, ni meillä oli kolmekin yhtä aikaa TEAKissa.

Nämä koulutuksiin hakeutuneet oppilaat ovat myöhemmin kertoneet, että heille erityisen merkityksellistä tanssiharrastuksessa oli ollut se, että he saivat esiintyä paljon ja näkivät paljon myös toisten esityksiä.

7.6.3 Toiminnan merkitys paikkakunnan kulttuurielämässä

Kokemukset toiminnan merkityksestä paikkakunnalle olivat vaihtelevia. Haastateltava A mainitsi, että paikkakunnalla asuville saattoi olla mukavaa, kun tanssikoulun oppilaat esiintyivät erilaisissa tapahtumissa. Esiintymisillä hän uskoi olevan merkitystä niin katsojille kuin esiintyjillekin. Hän koki toimintansa vahvistaneen paikkakunnan tanssitoimintaa, mikä tuntui tärkeältä ja myös ajankohtaiselta, sillä hän koki tanssin olevan tällä hetkellä suosittua.

Haastateltava B oli huomannut, että paikkakunnalla oli joitakin henkilöitä, jotka arvostivat hänen toimintaansa. Hän oli sitä mieltä, että kunnalta oli kuitenkin turha odottaa erityistä arvostusta toimintaa kohtaan. Sen sijaan oppilaat ja heidän vanhempansa olivat toiminnasta kiitollisia:

- - se kiitos tulee, se tulee oppilailta, oppilaitten vanhemmilta se tulee, ei useinkaan paikkakunnalla, näillä maaseutupaikkakunnilla, ei siinä, joku on siellä joka ymmärtää, mikä merkitys sillä on ollu ja kuinka, mutta oppilaitten vanhemmat antaa sen kiitoksen, ja se riittää, siitä tulee niin paljon iloa, siitä tulee.

Haastateltava B:n mielestä oli tärkeää, että myös oppilaiden vanhempien tietämystä tanssista parannettiin jatkuvasti. Tämä onnistui esimerkiksi tanssikoulun näytöksissä. Hän piti hyvänä ajatuksena sitä, että tanssikoulun näytökseen pyydetäisiin myös vierailuvia esiintyjä esimerkiksi toisesta tanssikoulusta. Vierailijoiden ollessa oman koulun oppilaita taitavampia, omat oppilaat ja heidän vanhempansa näkisivät, mistä tanssissa on kyse ja millaisia tavoitteita voidaan asettaa. Oppilaiden vanhemmille kannattaa ylipäätään kertoa ja tiedottaa tanssista eri tavoin. Näin paikkakunnan tanssitietämystä voidaan vähitellen parantaa.

Haastateltava C koki, että hänen paikkakunnallaan osattiin suhtautua tanssiin luontevasti, ja tanssiesitykset olivat oleellinen osa paikkakunnan kulttuurielämää. Näin ei kuitenkaan ollut ennen kuin hän muutti paikkakunnalle. Samaten hän huomasi, että hänen toteuttaessaan tanssitaidetta välillä muualla, paikkakunnan tanssitoiminta alkoi kuihtua. Tanssitoiminnan edistäminen on vaatinut häneltä määrätietoisuutta ja käytännön toimia. Hän on pyrkinyt vaikuttamaan myös kunnalliseen päätöksentekoon tanssin puolesta:

Niin, niin se (tanssi) on siis ihan, ihan oleellinen osa ollut täällä ja tällä alueellakin sitten, että mä sanon aina näin, että tällä alueella kunnallisilla päättäjillä on ainakin sellanen, että niillä on tulisia hiiliä pään päällä, jos ei jotain tanssissa tapahdu heidän paikkakunnallaan. Et se tietous on täällä ollu jo kaks-kolmekymmentä vuotta, tällä alueella, kun se nyt vasta hiipii jonne, jossain se on menossa tuolla, tosi vielä vienona monilla paikkakunnilla, ja moni paikkakunta on luultavasti ihan tyytyväinen itseensä, kun heillä on musiikkiopisto.

Kaikki haastateltavat mainitsivat esiintymisen olevan tärkeää. Esiintymisen nähtiin tarjoavan mahdollisuuden tuoda toiminnalle näkyvyyttä ja arvostusta. Kaikki olivat sitä mieltä, että esiintymistä olisi syytä olla mahdollisimman paljon ja mahdollisimman erilaisissa tilaisuuksissa. Mainittuja esiintymispaikkoja olivat erilaiset juhlat, isot ja pienet tapahtumat, yritysten järjestämät tilaisuudet, tanssikoulun omat näytökset, ”kissanristiäiset”, festivaalit, messut ja kirjastot. Esiintyminen oman kunnan ulkopuolella voisi tuoda hyvää mainetta myös kunnalle. Voidaan päätellä, että tanssikouluissa kannattaisi yleisestikin tarkistaa, järjestetäänkö riittävästi esityksiä. Esiintymistoimintaa vilkastamalla voidaan saada tanssikoululle monenlaista hyötyä.

7.7 Kokonaisuus – katse menneestä tulevaan

Haastattelujen loppupuolella haluttiin tarkastella toimintaa kokonaisuutena. Haluttiin tutkia, miten haastateltavat ajattelivat tekemistään valinnoista jälkeenpäin. Selvitettiin, mihin he olivat omassa toiminnassaan tyytyväisiä ja oliko jotain, mitä he nyt tekisivät toisin. Kysyttiin myös, miten he ajattelivat toimintaa voitavan kehittää tulevaisuudessa. Lopuksi haluttiin varmistaa, että kaikki tärkeät asiat olivat tulleet esille, joten haastateltavat saivat kertoa vapaasti, jos heillä oli haastatteluun vielä jotakin lisättävää. Osa näistä haastateltavien lisäämistä aiheista on käsitelty tutkimuksen muiden aiheiden yhteydessä.

7.7.1 Tyytyväisyys

Haastateltavat olivat yleisesti tyytyväisiä tekemiinsä valintoihin. Haastateltava A kertoi olevansa tyytyväinen siihen, että hänen tanssikoulunsa oppilasmäärä on tasaisesti kasvanut. Hän on iloinen siitä, että on saanut pienellä paikkakunnalla suuren määrän ihmisiä liikkeelle. Haastateltava C on myös tyytyväinen siihen, että on onnistunut levittämään tietoa tanssista laajalle alueelle. Hän on ollut mukana järjestämässä myös koulutanssia. Häntä ilahduttaa se, että mennessään katsomaan tanssiesityksiä hän kohtaa usein entisiä oppilaitaan. Hän on nauttinut myös yhteistyöstä muiden taiteilijoiden kanssa ja kokee tärkeäksi sen, että on mahdollistanut nuorten harrastajien ja ammattitaiteilijoiden kohtaamisia.

Haastateltava B on tyytyväinen siihen, että on onnistunut aina löytämään tanssikouluunsa opettajaksi koulutettuja ammattilaisia ja myös ”huippuopettajia”. Hän ei ole tyytynyt palkkaamaan opettajaksi harrastajia. Lisäksi hän on tyytyväinen siihen, että hänen taidekoulunsa toimi 30 vuotta. Haastateltava A kertoo, että hän on toteuttanut opetusta ammattitaitoisesti ja järjestelmällisesti, siten että opetuksessa edetään sekä pitkän että lyhyen aikavälin suunnitelmien mukaan. Näin hän kokee onnistuneensa toteuttamaan laadukasta opetusta, ja tarjoavansa asiakkaiden rahoille vastinetta. Hän on onnistunut järjestämään opetusta monipuolisesti ja eri tasoiset oppilaat huomioiden.

Haastateltava A ei löytänyt mitään, mitä olisi halunnut menneisyydessä tehdä toisin. Hän halusi suunnata ajatukset enemmän tulevaisuuteen, ja pohtia, miten voisi kehittää liiketoimintaansa. Haastateltava C ei myöskään löytänyt mitään suurempia asioita, joita olisi voinut tehdä toisin. Häntä harmitti se, että kotipaikkakunnalla tanssiharrastus väheni hänen ollessaan välillä muualla, mutta sil-

lekään hän ei kokenut voineensa mitään. Nyt hän pyrkii korjaamaan tilannetta. Hän pohtii suhdettaan työhön:

Että tota, ehkä sikäli, tai en mä oikeestaan sitäkään kadu, että siis tolla lailla täydet päivät täyttäny ja elämän näillä töillä. Koska ne, sen tietää, että jos ei niitä töitä olisi tehny, ni ei sitä nautinnollistakaan puoltakaan olisi, siis sitä elämyksellistäkään puolta. Että mä isommasti en ehkä, kun se on melkeen ollu pakollinen tie tulla tähän.

Haastateltava B toteaa, että tekisi toisin sen, että opettaisi tanssikoulussaan muitakin tanssilajeja kuin klassista balettia. Hän ehkä palkkaisi myös toisen tanssinopettajan sitä varten. Hän näkee myös tarvetta valistustyölle: maaseudulla on vielä paljon tietämättömyyttä tanssin suhteen. Hänen mielestään taidetanssista pitäisi puhua ja kirjoittaa lehtiin enemmän.

7.7.2 Ajatuksia toiminnan kehittämiseksi

Haastateltavat A ja B näkevät toiminnassaan kehittymisen mahdollisuuden siinä, että tanssinopettajia voisi palkata lisää. Näin voitaisiin laajentaa tanssikoulun lajivalikoimaa. Haastateltava A:n mielessä on myös ajatus tanssikoulun omista toimitiloista, mutta tällä hetkellä hän ei pidä siirtymistä niihin kannattavana. Tanssinopetuksessa hän haluaisi tarjota oppilailleen vielä enemmän esiintymisen mahdollisuuksia ja erilaisia kokemuksia. Hän haluaa antaa oppilailleen mahdollisuuksia tarkastella tanssia monenlaisista näkökulmista. Hän pohtii myös sitä, voisiko tukea tanssialan ammattiin mahdollisesti suuntaavia nuoria opetuksessaan tai muuten jollakin tavalla.

Haastateltava C pohtii tanssinopetuksen kehittämistä koko Suomen mittakaavassa. Hän on huomannut, että opetuksessa tanssin luova aines saatetaan usein ohittaa tanssiteknisen harjoittelun korostuessa. Hänen mielestään olisi tärkeää, että varmistettaisiin myös luovien harjoitteiden sisältyminen taiteen perusopetukseen:

- - varmistettaisiin, että se on taiteen perusopetusta, ettei se oo vaan perusopetusta. Koska opetusta meillä Suomen maassa on, kyllä joka tuutista tulee lapsiparalle täyteen. Pitäs olla sitä, et se taiteen elementit tulis siellä edellä, ja sitten kaikki opetus tulis perässä. Ja siinä käy siis äärimmäisen helposti niin, että, jos ajattelet ihan kriittisesti kaikkia tunteja millä oot ollu, niin vaik on kuinka taivaallisen hyvä opettaja, ni se siellä tahtoo lipsahtaa siihen, että se menee siihen rutiiniin. - - Niin tämä, että siis se taiteen perusopetuksessa taiteen läsnäolo, se niinkun jollakin kumman konstilla saataisiin takuuvarmaksi.

Yhdeksi ratkaisuksi tähän hän näkee opettajien koulutuksen. Hän on sitä mieltä, että tanssinopettajien ja peruskoulun opettajien koulutuksessa tulisi korostaa enemmän luovuutta tanssin lähtökohtana. Lisäksi luokanopettajien koulutuksessa taidetta ja kulttuuria tulisi hänen mielestään painottaa huomattavasti enemmän.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia pienten paikkakuntien tanssikoulutoimintaan vaikuttavia tekijöitä ja kerätä tietoa tanssinopetusta järjestävien henkilöiden kokemuksista. Onnistuin haastattelujen avulla kokoamaan työhön tietoa näistä tekijöistä ja kokemuksista. Tärkeitä havaintoja olivat esimerkiksi se, että pienessä kaupungissa maine saattoi merkitä enemmän kuin mainonta, ja se, että vaikka rahan saanti saattoi olla ajoittain hankalaa, haastateltavista kaikilla riitti aikaa myös itsensä toteuttamiseen ja lomailuun. Haastateltavat, heidän oppilaansa, oppilaiden vanhemmat ja monet muutkin kokivat haastateltavien työn merkitykselliseksi.

Toisena tavoitteenani oli selvittää tanssiharrastuksen maantieteellisen saavutettavuuden tämänhetkistä tilannetta. Toteutin selvityksen sijoittamalla tällä hetkellä säännöllistä tanssinopetusta tarjoavat tanssikoulut Suomen kartalle. Tanssikoulut sijoittuivat enimmäkseen suurempien kaupunkien lähistöille, mutta karttaa toteutettaessa löysin myös monia pieniä kaupunkeja tai kuntia, joiden tanssi-toiminta saattoi olla hyvin vilkasta asukaslukuun nähden. Verrattaessa karttaa 1980-luvun vastavaan voidaan havaita tanssinopetuksen alueellisessa tasa-arvossa huomattavaa kehitystä. Voidaan todeta, että tilanne ei ole kovin hyvä, mutta ei myöskään toivoton. On joitakin alueita, joilla tanssin maantieteellinen saavutettavuus voi olla erittäin hankalaa toteuttaa käytännössä, mutta useimmilla seuduilla puitteet saattavat olla hyvät, tarvittaisiin vain aktiivinen tanssinopettaja.

Tutkielmassa etsin ratkaisuja siihen, kuinka tanssikoulutoimintaa voitaisiin saada myös sellaisiin kuntiin, joissa sitä ei vielä ole. Koko valtakunnan tasolla kysymys on vaikea, eikä yksiselitteistä tai helposti toteutettavaa ratkaisua löytynyt. Tilannetta vaikeuttaa se, että valtion kulttuurille myöntämät tuet vaikuttavat olevan vähenemässä. Tästä syystä keskityin tutkimaan sellaisia tanssinopetuksen järjestämisen muotoja, jotka eivät ole julkisesta tuesta riippuvaisia. Tanssikoulutuksen alueellisen tasa-arvon edistäminen on mahdollista ruohonjuuritason toiminnalla. Yksittäiset tanssinopettajat voivat tehdä alueellisesti merkittävää työtä. Tätä työtä voivat helpottaa erilaisten yhteistyökumppaneiden löytäminen ja tanssikoulun oppilaiden sekä heidän vanhempiansa aktiivisuus. Jos tanssinopetusta järjestää joku muu kuin tanssinopettaja itse, on syytä huolehtia siitä, että tanssinopettajan työskentelyolosuhteet ja palkkaus ovat hyvät.

Tutkielmassa pyrin löytämään keinoja siihen, miten tanssinopettaja voi työllistää itsensä pienillä paikkakunnilla. Kävin läpi erilaisia tapoja järjestää tanssinopetusta, ja haastateltavat kertoivat omia kokemuksiaan yritys- ja yhdistystoiminnasta. Tanssinopettaja voi työllistää itsensä pienilläkin paikkakunnilla esimerkiksi perustamalla oman tanssikoulun, tarjoamalla tanssitunteja paikalliseen kansalaisopistoon tai hakeutumalla jonkin yhdistyksen työntekijäksi. Tanssinopettajan työllistymistä ja riittävän tuntimäärän saamista voi helpottaa se, jos hän voi työskennellä useamman kunnan alueella.

Tutkielmaa tehdessäni haastateltavien määrä tuntui riittävältä. Tämän kokoiseen tutkielmaan määrä riitti, mutta jos aiheesta olisi haluttu muodostaa vielä tarkempi tai laajempi kuva, olisi ollut hyvä haastatella useampia henkilöitä. Työprosessin aikana aloin kiinnostua muun muassa siitä, millainen olisi esimerkiksi julkista tukea saavan tanssikoulun johtajan näkemys aiheesta, tai miten palkansaa-

jana pienellä paikkakunnalla toimiva tanssinopettaja ajattelee työstään. Olisi tärkeää haastatella myös sellaisia henkilöitä, jotka ovat luopuneet toiminnastaan. Silloin saataisiin tietoa siitä, millaisista syistä toiminta voi loppua. Mahdollisia haastateltavia olisivat myös tanssikoulujen asiakkaat, oppilaat ja heidän vanhempansa, sekä henkilöt, jotka eivät voi harrastaa tanssia säännöllisesti, koska tanssinopetusta ei järjestetä riittävän lähellä. Jatkotutkimusta ajatellen monipuolisempi ja laajempi otos voisi tuottaa tarkempia tuloksia. Aihetta voisi tutkia myös kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmin.

Työn tuloksia voidaan hyödyntää käytäntöön tanssikouluissa. Työstä voidaan poimia keinoja esimerkiksi tanssikoulun toiminnan kehittämiseen. Työstä voi olla hyötyä myös tanssinopettajille, joita kiinnostaa työskentely pienillä paikkakunnilla. Työn lähtökohtana oli oma kiinnostukseni aiheeseen, ja ajatuksena oli selvittää, millaista tanssinopettajan työ on maaseudun olosuhteissa. Tutkielmaa tehdessäni hain vastauksia mielessäni olleisiin kysymyksiin ja pyrin muodostamaan aiheesta selkeän ja todenmukaisen kuvan, jotta löytäisin tulevaisuudessa myös oman paikkani tanssin kentällä. Koen, että olen tutkielmaa tehdessäni tullut entistä tietoisemmaksi tutkielman aihepiiristä ja muista kokonaisuuksista, joihin tutkielma liittyy. Tieto on ollut minulle hyödyllistä ja sen pohjalta on ollut helppoa suunnata tulevaisuuteen.

LÄHTEET

Alanen, A. 2010. Kulttuurin tuotanto keskittyy pääkaupunkiseudulle. Tieto&trendit 2/2010. Viitattu 15.4.2014. http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-04-14_005.html

Anttila, T., Ruuskanen, P., Selander, K. 2013. Palkkatyössä kolmannella sektorilla. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö

Arvelo, R. & Räsänen, A. 1987. Suomen Tanssitaiteilijain Liitto 50 vuotta - Tanssitaiteen vuosikymmenet. Helsinki: Suomen Tanssitaiteilijain liitto

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Lakiteksti Finlex-sivustolla. Viitattu 5.4.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986>

Footlightin historia. Teksti tanssikeskus Footlightin sivustolla. Viitattu 16.4.2014. <http://www.tanssikeskusfootlight.fi/tanssikeskus/footlightin-historia/>

Gripenberg, M. 1950. Rytmin lumoissa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava

Haukinen, P., Laristo, V., Makkonen, A., Mikonsaari, K., Paunonen, L., Piesala, E., Raiskio, P., Sarje, A., Smolander, A., Sokura, T., Suhonen, T. 1993. Taidetanssi Suomessa – Koreografit, pedagogit, tanssijat. Helsinki: Suomen Tanssialan Keskusliitto ry. Tanssin tiedotuskeskus

Heimonen, K., Heino, T., Roininen, S., Snellman, M., Suorsa-Aarnio, K., Yoken, T. 2007. Tanssi ammatiksi? - Musiikki-, teatteri- ja tanssialan koulutustoimikunnan tanssijaoston raportti tanssialan tukintoon johtavasta koulutuksesta. Helsinki: Opetushallitus. Julkaisu Opetushallituksen sivustolla. Viitattu 17.4.2014. http://www.oph.fi/download/47000_tanssi_amm.pdf

Juntunen, M. 2011. Liike, rytmi ja musiikki: Jaques-Dalcrozen pedagogista perintöä jäljittämässä. Teoksessa Taiteen jälki – Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Toim. Anttila, E. Helsinki: Teatterikorkeakoulu

Jännes, L. 1998. "Tanssiko muka työtä?" Selvitys tanssitaiteilijoiden työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Helsinki, Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskus, työllistymispalvelut

Jäsenluettelo. Luettelo Suomen tanssioppilaitosten liiton sivustolla. Viitattu 15.4.2014. http://tanssioppilaitostenliitto.com/?page_id=19

Koskela, S. & Rekola, S. 2003. Askel tulevaisuuteen – tanssin vapaan kentän kehittämishankkeen loppuraportti. Raportti tanssin tiedotuskeskuksen sivustolla. Viitattu 16.4.2014. <http://www.danceinfo.fi/assets/Uploads/askel%20tulevaisuuteen.pdf>

Kukkonen, A. 2007. Zodiak ja kritiikin suodatin – Aikalaistanssi päivälehtikritiikeissä. Teoksessa Zodiak Uuden tanssin tähden. Toim. Ojala, R. & Takala, K. Helsinki: Zodiak – Uuden tanssin keskus

Kulttuurialan liikevaihdosta lähes kaksi kolmannesta pääkaupunkiseudulta 2007. Suomen virallinen tilasto: Kulttuuri [verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 5.4.2014.
http://tilastokeskus.fi/til/klt/2005/klt_2005_2007-08-31_tie_001.html

Kulttuuripolitiikan strategia 2020 – Opetusministeriön julkaisuja 2009:12. 2009. Helsinki: Opetusministeriö. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm12.pdf?lang=fi>

Kuntaluettelo ELY-keskusten toimialueista. 2013. Luettelo Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen sivustolla. Viitattu 15.4.2014.

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/kuntaluettelo#.U00-haInWSo>

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633. 1998. Lakiteksti Finlex-sivustolla. Viitattu 16.4.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>

Luukka, T. 2014. Taiteen määrärahat pienenevät merkittävästi. Helsingin Sanomat 3.4.2014. Teksti Helsingin Sanomien sivustolla. Viitattu 16.4.2014. <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1396494986824>

Maaseutupoliittinen toimenpideohjelma 2012-2015. 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, alueiden kehittäminen 44/2012. Työ- ja elinkeinoministeriö. Julkaisu työ- ja elinkeinoministeriön sivustolla. Viitattu 16.4.2014. http://www.tem.fi/files/34838/TEMjul_44_2012_web.pdf

Mahoney, M. 2003. What is Constructivism and Why is it Growing? Viitattu 15.4.2014.
<https://sites.google.com/site/constructingworlds/what>

Pihlajakari, E. 2014. Savonia-ammattikorkeakoulun lehtori. Suullinen tiedonanto, keskustelu 15.4.2014

Pohjannoro, U. 2010. Soitonopiskelua joustavasti ja yhteisöllisesti. Musiikkioppilaitosten kehitysnäkymiä rehtoreiden arvioimina. Helsinki: Sibeliussäätiö. Julkaisu opetushallituksen sivustolla. Viitattu 17.4.2014. http://www.oph.fi/download/126880_Soitonopiskelua_joustavasti.pdf

Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 15.4.2014.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_4.html

Puustinen, T. 2004. Avain omaan yritykseen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Pöyhönen-Wiik, J. 2012. Tauno Marttisen syntymästä 100 vuotta - Mystiset aiheet, luonto sekä Kalevala innoittivat säveltäjää. Hämeenlinnan viikkouutiset 7.9.2012. Viitattu 11.4.2013
<http://www.e-pages.dk/hmlviikkouutiset/22/9>

Rauhala, L. 2009. Henkinen ihminen – Henkinen ihmisessä & Ihmisen ainutlaatuisuus. Tampere: Gaudeamus Helsinki University Press

Repo, R. 1989. Tanssien tulevaisuuteen – tutkimus suomalaisen tanssitaiteen legitimaatiosta ja tanssin koulutusjärjestelmän vakiintumisesta. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta

Saari, M. 2009. Tanssiva tehdaskaupunki – yli vuosisata taidetanssia Tampereella. Tampere: Pirkanmaan tanssin keskus, Sisä-Suomen tanssin aluekeskus

Starttiraha. Teksti Yritys-Suomen sivustolla. Viitattu 16.4.2014.
<https://www.yrityssuomi.fi/tuotekortti-haku?id=81054>

Syyskuu 2009/Liisa Nojonen 2009. Teksti Läntisen tanssin aluekeskuksen sivustolla. Viitattu 16.4.2014.

http://www.l-tanssi.fi/dance/index.php?option=com_content&view=article&id=116:syyskuu-2009liisa-nojonen&catid=35:kuukauden-tanssitaitelija

Taiteen perusopetus on tavoitteellisesti etenevää taidekasvatusta. Teksti Opetus- ja kulttuuriministeriön sivustolla. Viitattu 5.4.2014.
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/perusopetus/taiteen_perusopetus/?lang=fi

Tanssik kasvattaja -palkinto Kristiina Kostialle! 2013. Teksti Suomen tanssioppilaitosten liitto ry:n sivustolla. Viitattu 16.4.2014. <http://tanssioppilaitostenliitto.com/?p=369>

Tanssikoulut. 2012. Lista tanssikouluista Finnish Dance Organizationin sivustolla. Viitattu 15.4.2014.
http://www.fdo.fi/index.php?ID=94&page_id=3

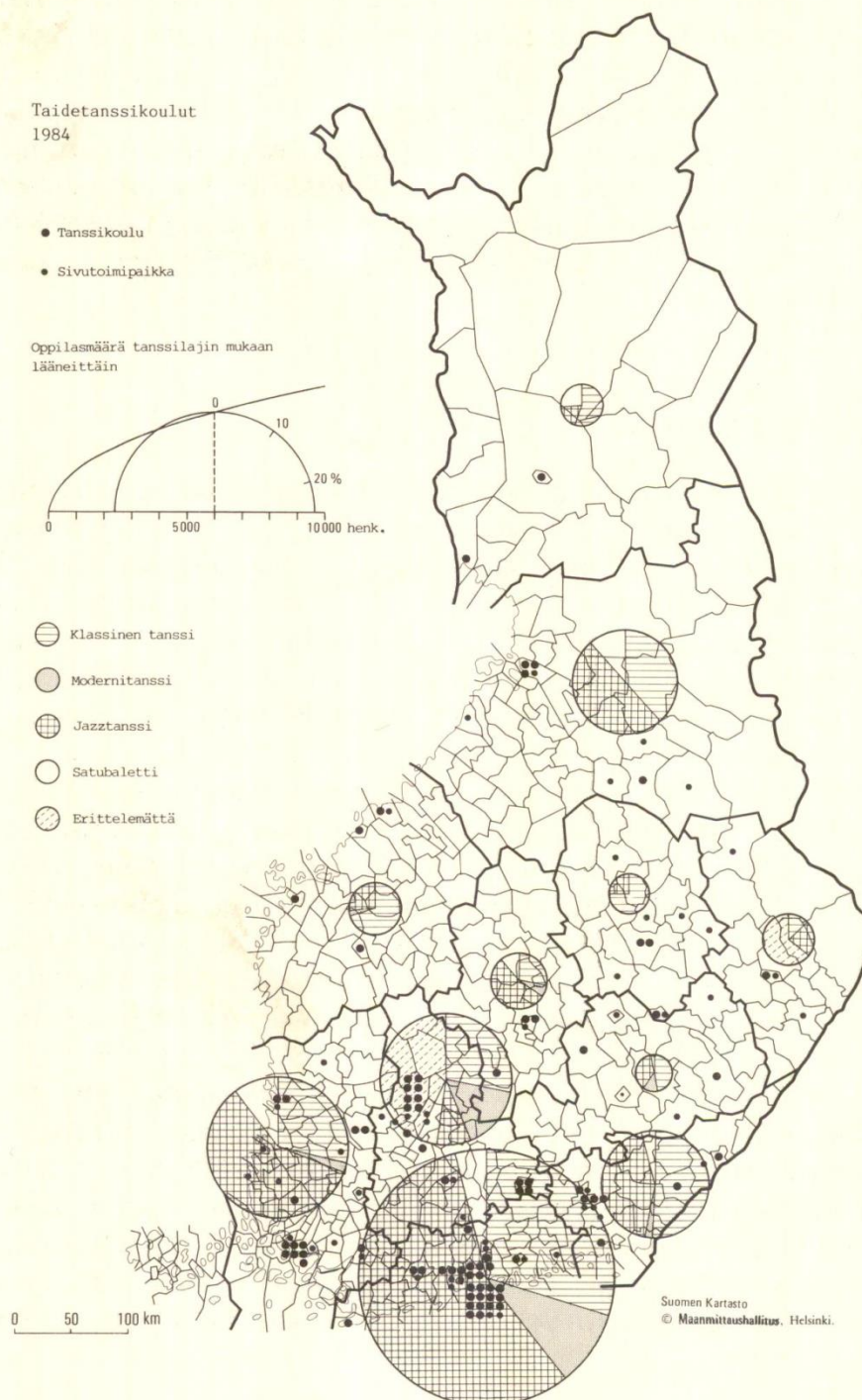
Toimielimet. 2013. Teksti Taiken sivustolla. Viitattu 9.4.2014. <http://www.taike.fi/fi/toimielimet>

Varainkeräys Kalevi Merikallion mestariluokan hyväksi. 2013. Teksti Oulun Baletin tuki ry:n sivustolla. Viitattu 16.4.2014 <http://www.oulunbaletintuki.fi/varainkerays.htm>

Viitala, M. 1998. Tanssia elämyksen ehdoilla - lasten ja nuorten tanssin luovia prosesseja. Helsinki: Svoli-palvelu

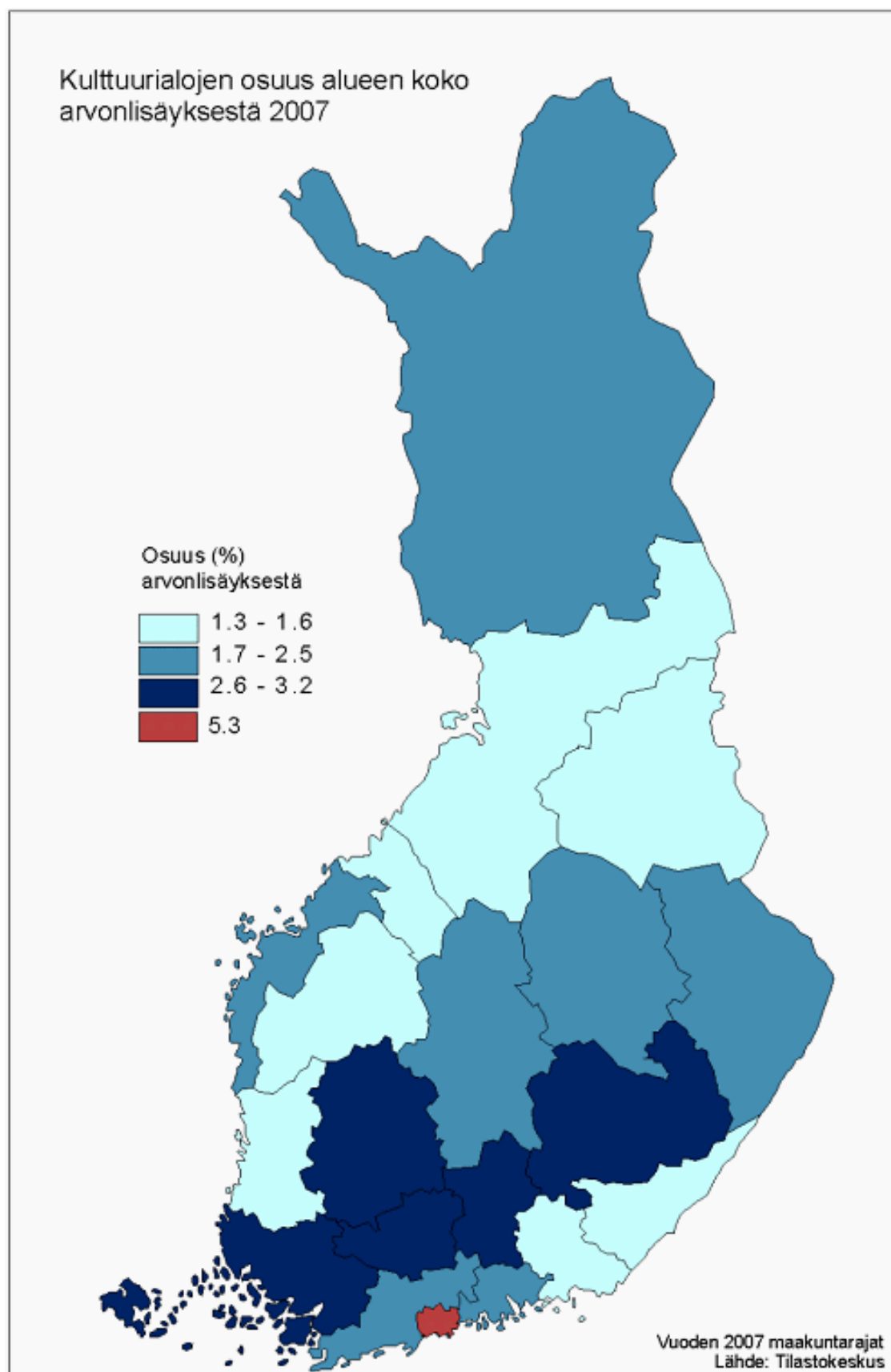
Yrityksen perustaminen. Tietopaketti Yritys-Suomen sivustolla. Viitattu 16.4.2014.
<https://www.yrityssuomi.fi/fi/yrityksen-perustaminen>

LIITE 1: TAIDETANSSIKOULUJEN ALUEELLINEN JAKAUMA LUKUVUONNA 1983 – 1984.

KUVIO 6. Taidetanssikoulujen alueellinen jakauma lukuvuonna 1983—84.¹

¹⁾ Kartta on tehty maanmittaushallituksessa, joka julkaisee kulttuurikartastoja Suomen kartastosarjaan. "Kulttuurikartastot" ilmestyvät 1989.

LIITE 2: KULTTUURIALOJEN OSUUS ALUEEN KOKO ARVONLISÄYKSESTÄ 2007

(Alanen 2010.)

LIITE 3: HAASTATTELUJEN TEEMAT JA KYSYMYSTEN AIHEET

TEEMA 1

TOIMINNAN ALOITTAMINEN

- Idea, ennakko-odotukset
- Mistä kaikki lähti, miksi
- Syyt paikkakunnan valintaan

TEEMA 2

OMAT ROOLIT TYÖELÄMÄSSÄ JA ARKI

- Taiteellinen työ, yrittäjyys, opettajuus
- Millaista arki on tai oli
- Ajankäyttö
- Työssä jaksaminen, vapaa-aika

TEEMA 3

TALOUDELLISET KYSYMYKSET, RAHA

- Asiakassuhteet, asiakkaiden löytäminen, markkinointi, mainonta
- Yhteistyökumppanit
- Avustukset
- Mistä raha tulee?

TEEMA 4

TOIMINNAN MERKITYS

- Yrittäjälle, tekijälle itselleen
- Asiakkaalle, oppilaalle
- Paikkakunnan kulttuurielämässä, yhteisölle

TEEMA 5

KOKONAISUUS, AJATUKSET MENNEESTÄ TULEVAAN

- Mihin on tyytyväinen
- Mitä tekisi toisin
- Miten näkee tulevaisuuden, miten toimintaa voisi kehittää
- Taidetanssin toimintaedellytykset Suomessa tällä hetkellä

LIITE 4: LISTA TANSSIKOULUISTA, jotka on merkitty kartalle Taidetanssikoulut suomen kartalla 2014

AKAA: Akaan balettikoulu Petite Ballerina ALAVUS: Alavuden nuorisoseura ry Lakeudenportin kansalaisopisto Tanssiyhdistys Sahara ry EURA: Euran naisvoimistelijat ry ESPOO: Balettikoulu Heli Aalto Espoon Tanssiopisto Estrada Tanssikoulu DCA Espoon työväenopisto Style dance industry HAAPAVESI: Jokihelmen opisto HAILUOTO: Hailuodon kansalaisopisto HAMINA: Haminan kansalaisopisto Haminan seudun Karjala-seura ry Haminan seudun tanssijat ry Summan ponnistus ry:n tanhuujat Tanssiyhdistys flamingo ry HANKO: Baletti- ja liikuntakoulu Hannele Soulasmaa HEINOLA: Heinolan kaupungin musiikkiopisto HELSINKI: Balettistudio Amica Backman Dance.fi Helsingin Tanssiopisto Helsingin kaupunki, nuorisosaainkeskus – Dance action Keskuspuiston ammattiopisto, tanssialan perustutkinto Let's dance tanssikoulu Masrah ry Saiffa Sambic tanssikoulu StepUp school Studio Shamsina Studio Sfinksi Suomen Kansallisoopperan balettiooppilaitos Tamara Rasmussen Opisto Tanssikeidas Tanssikeskus Footlight Tanssikoulu Baila baila Tanssikoulu Blue Flamenco Tanssikoulu Studio High Heels Tanssikoulu Tanssin maailma Ketonen Tanssivintti Teatterikorkeakoulu, tanssitaitteen laitos Vapaa Tanssikoulu HOLLOLA: Hollolan voimistelu ry Hollolan nuorisoseura HUITTINEN: Länsi-suomen opisto, tanssitaitteen linja HYVINKÄÄ: Hyvinkään kansantanssijat ry Hyvinkään Tanssiopisto Hyvinkään voimistelu ja liikuntary Tanssiaskel – Paso de baile ry Tanssistudio Dance Art Oy	HÄMEENKYRÖ: Hämeenkyrön kunta/ kansalaisopisto HÄMEENLINNA: Carmenin kenkä Hämeenlinnan Balettioipisto Hämeenlinnan kansantanssinuoret Hämeenlinnan Musiikinystävät ry / Sibelius-opisto Hämeenlinnan Tanssi- ja Liikuntakeskus Ky Iittalan tanssi- ja kulttuuriyhdistys ry Tanssikoulu Tanssivarpaat Vanajaveden Opisto II: Iin kansalaisopisto IISALMI: Iisalmen naisvoimistelijat ry Nuorisoseura Nuori Iisalmi Ulmalan nuorisoseura ILMAJOKI: Etelä-pohjanmaan opisto, tanssitaiteen opintolinja Ilmajoki-opisto IMATRA: Imatran Työväenopisto, "Taito-mo" Tanssistudio Jami INARI: Inarin kansalaisopisto INKOO: Inkoo Disco & Showdancers' ry JOENSUU: Cat People Showtanssijat Itä-Suomen Liikuntaopisto, tanssin ja somatiikan koulutus Joensuun Tanssiopisto Joensuun seudun kansalaisopisto Matora Pieni Balettistudio Relevé Tanssikoulu Dream Tanssistudio Glow JOUTSA: Joutsan voimistelu ja liikunta ry JOKIOINEN: Jokioisten nuorisoseura Tahditomat JUUKA: Juuan 4H -yhdistys ry JYVÄSKYLÄ: Cooma Dance Academy Jyväskylän ammattiopisto, Konservatorio Jyväskylän Artmuscenter Oy Jyväskylän Flamencoyhdistys ry Jyväskylän kansalaisopisto Jyväskylän Tanssiopisto Jyväskylän Yliopisto, tanssipedagogiikan erikoistumisopinnot Seitsemän hunnun tanssi ry JÄMSÄ: Jämsän naisvoimistelijat ry Tanssikoulu Saballet JÄRVENPÄÄ: Järvenpään Balettikoulun kannatusyhdistys Keski-Uudenmaan Tanssiopisto Taidekoulu Helmet Tanssikoulu Flow KAARINA: Tanssistudio Point Musiikkiopisto Arkipelag	KAJAANI: H&H Dancehouse Kainuun musiikkiopisto Kajaanin Casamba ry Kajaanin Tanssi KALAJOKI: Kalajoen kansalaisopisto KANGASALA: Tampereen Balettioipisto Birgitta Kiviniemi-Cheremeteff KANGASNIEMI: Puulan seutuopisto KANKAANPÄÄ: Kankaanpään musiikkiopisto Kankaanpään voimistelijat ry KANNUS: Kannuksen kansalaisopisto KARKKILA: Luoteis-Uusimaan Tanssiopisto Vinha KAUHAVA: Järvilakeuden kansalaisopisto KAUNIAINEN: Dance Now KAUSTINEN: Kaustisen nuorisoseura Kaustisen showtanssiyhdistys ry KEMIJÄRVI: Koillis-Lapin musiikkiopisto KEMINMAA: Tanssistudio Bounce Kivalo-opisto KEMPELE: Kempeleen kansalaisopisto Tanssikoulu grooving steps KERAVA: Keravan Tanssiopisto Keravan Naisvoimistelijat KEURUU: Läntisen Keski-Suomen Musiikkiopisto KIHNIÖ: Petäjä-opisto KIRKKONUMMI: Kirkkonummen kansalaisopisto Kirkkonummen tanssiyhdistys ry KIURUVESI: Kiuruveden kansalaisopisto KOKKOLA: Keski-Pohjanmaan Konservatorio Balettioipisto KOTKA: Flamenco Azul! Tanssi- ja liikuntakoulu Sinikka Vainio Kotkan opisto Tanssikoulu Mikko ja Katri Vikman KOUVOLA: Kouvolan kansalaisopisto Studio Dance Pit Studio Move Up KRISTIINANKAUPUNKI: Kristiinankaupungin kansalaisopisto KRUUNUPYY: Kruunupyyn kansalaisopisto KUUMO: Kuhmon kansalaisopisto Kuhmon keiketyt ry Kuhmon Kivattaret	KUOPIO: Kuopion kansalaisopisto Kuopion konservatorion tanssikoulu Kuopion naisvoimistelijat ry Kuopion reippaan voimistelijat ry Kuopion tanhuujat ry Kuopion Tanssiopisto Kuopion Tanssistudio Oy Savonia-ammattikorkeakoulu, tanssinopettajan koulutusohjelma Urban moves Kuopio ry KURIKKA: Kurikan kansalaisopisto KUUSAMO: Kuusamo-opisto LAHTI: Hot club liikuntakoulu Lahden Musiikkiopisto, tanssiliinja Lahden tanhuujat ry Lahden Tanssiopisto Möysän nuorisoseura ry Wellamo-opisto LAITILA: Tanssistudio Spiraali Vakka-suomen kansalaisopisto LAPPEENRANTA: Lappeenrannan naisvoimistelijat Lappeenrannan Tanssiopisto Lauritsalan Visa Rajan nuoret ry LAPUA: Lapuan kansalaisopisto: Balettityhdistys illusia ry Lapuan naisvoimistelijat ry LAUKAA: Laukaan kansalaisopisto Tanssikoulu Pilke LEMPÄÄLÄ: Pirkanmaan Tanssiopisto Elina Berg LEPPÄVIRTA: Leppävirran tanssiseura ry LIETO: Liedon-Tarvasjoen kansalaisopisto LIMINKA: Limingan seudun musiikkiopisto LIPERI: Liperin naisvoimistelijat ry LOHJA: Lohjan naisvoimistelijat ry Tanssikoulu ToeStar Tanssikoulu Un Dos Tres Tanssistudio Funka Hiiden opisto LOIMAA: Loimaan naisvoimistelijat ry Studio Flow&Go LOPPI: Etelä-Hämeen Tanssiopisto LOVIISA: Loviisanseudun Tanssiopisto Valkon kansalaisopisto MAARIANHAMINA: Dunderdansk Ålands Musikinstitut MIKKELI: Etelä-Savon Tanssiopisto La Carmencita Mikkelin kansalaisopisto MUHOS: Muhoksen naisvoimistelijat ry
--	---	--	--

<p>MUONIO: Muonion kansalaisopisto MUSTASAARI: Mustasaaren musiikkiopiston tanssiosasto MUURAME: Muuramen syke ry MÄNTSÄLÄ: Mäntsälän kansalaisopisto Mäntsälän voimistelijat ry NAANTALI: Tanssikoulu Katja Barclay NASTOLA: Celestial Dancentre NOKIA: Nokian Tanssiasema Pirkan opisto, tanssilinja Leonora NURMIJÄRVI: Nurmijärven tanssi- ja musiik- kiyhdistys ry Nurmijärven Tanssiopisto NURMES: Nurmeksen Sepot Tanssijaosto Tanssistudio Sun Show NÄRPIÖ: Musikinstitutet Legato ORIVESI: Oriveden seudun kansalaisopisto OULU: Cross Move Company Balettikoulu Sinikello HAHAHA Dance School Kulttuuripesula Oulun ammattikorkeakoulu, tanssinopettajan koulutusohjel- ma Oulun esittävän taiteen koulu Lenninsiipi Oulun itämaisen tanssin yhdistys Yasmine ry Oulun kansalaisopisto Oulunsalon kulttuuri-instituutti Oulun taidekoulu Oulu-opisto Tanssikeskus Citydance PAIMIO: Annika Mutila Dance School Paimion naisvoimistelijat ry PARIKKALA: Kaakon kansalaisopisto PIEKSÄMÄKI: Pieksämäen seutuopisto PIETARSAARI: Pietarsaaren suomenkielinen työväenopisto PIRKKALA: Tanssistudio Jazzscope PORI: Otsolan kansalaisopisto Porin Flamenco-opisto Porin Nuorisoseura ry Sun Tanssistudio Tanssikoulu Liisa Nojonen PORVOO: Porvoon Tanssistudio Taidetehtaan Tanssikoulu Tanssiva Porvoo POSIO: Posion kansalaisopisto PUDASJÄRVI: Pudasjärven kansalaisopisto PYHTÄÄ: Pyhtään naisvoimistelijat ry PYHÄSALMI: Tanssiopisto Uusikuu</p>	<p>PÖYTYÄ: Pöytyän kunta/Auranlaakson kansalaisopisto RAAHE: Funky Hall Raahen naisvoimistelijat ry Raahen rytmikkää RAASEPORI: Hurja Piruetti Raaseporin kansalaisopisto Västra Nylands Folkhögskola, tanssitaiteen linja RAISIO: Raision Jumpparit ry Raision Pyryt ry RANTASALMI: Järvi-Saimaan kansalaisopisto RAUMA: Rauman kansalaisopisto Rauman naisvoimistelijat ry RAUTJÄRVI: Rautjärven kansalaisopisto RIIHIMÄKI: Riihimäen kansantanssijat ry Tanssikoulu 1st Step Tanssistudio Dance Art Oy ROVANIEMI: Lapin Balettikoulu Lapin Urheilupuisto, tanssialan perustutkinto Rimpparemmi Rovaniemi City Breakers Saarenkylän nyorisoseura ry, Siepakat Sesam – itämaisen tanssin seura ry StepUp school Rovaniemi RUSKO: Ruskon naisvoimistelijat ry SAARIJÄRVI: Saarijärven kansalaisopisto Viitasalo-opisto SALO: Salon Dance Center Salon kansalaisopisto SAVONLINNA: Farah ilon ja onnen tanssi ry Linnalan settlementti ja opisto Savonlinnan musiikkiopisto SASTAMALA: Sastamalan opisto Studio Minna Koski Tanssikoulu TanssinTahti SEINÄJOKI: Miloff Tanssiopisto / Miloff Ballet Seinäjoki ry Seinäjoen Baletti- ja Tanssiopisto Seinäjoen voimistelijat Tanssikoulu Wimme SIILINJÄRVI: Siilinjärven-Maaningan Kansa- laisopisto SIPOO: Porvoonseudun musiikkiopisto SODANKYLÄ: Revontuli-opisto Sodankylän tanssi ry SOTKAMO: Sotkamon kansalaisopisto SUOMUSSALMI: Kianta-opisto SUONENJOKI: Sisä-Savon kansalaisopisto SÄKYLÄ: Säkylän naisvoimistelijat ry</p>	<p>TAIVALKOSKI: Taivalkosken kansalaisopisto TAMPERE: Baletti- ja Tanssistudio Teija Suova Baletti ja liikuntakoulu Pia Hako- virta Hip Hop House Kabanov Tanssitehdas Salsa House Studio Move Tampereen Flamencoyhdistys Tampereen konservatorio: tans- siosasto, tanssialan perustutkinto Tanssikoulu Dance Actions Tanssikoulu Razzmatazz Tanssikoulu Tanssis Tanssistudio Marjo Terästö TOHMAJÄRVI: Keski-Karjalan musiikkiopisto TORNIO: Tanssikoulu Stage Tornion baletin tuki ry TURKU: Balettikoulu Päivi Silfverberg Dance Studio Funky Raija Lehmussaaren Balettikoulu Showtanssistudio Taina Ko- valainen Studio Afifa Studio Dance Effect Tanssikoulu Mona Koivunen Tanssikoulu Tanssitiimi Tanssitupa Turun ammattikorkeakoulu, tanssinopettajan koulutusohjel- ma Turun Flamenco ry Turun konservatorio, tanssialan perustutkinto Turun Seudun Tanssioppilaitos TUUSULA: Tuusulan naisvoimistelijat ry ULVILA: Ulvilan voimistelu ja liikunta ry VAALA: Oulujärven kansalaisopisto VAASA: Kuula-opisto Vaasan tanssikoulu Kipinä Vaasan Vasamattaret Vaasa-opisto VALKEAKOSKI: Valkeakoski-opisto/Balettikoulu VANTAA: Hakunilan Kulttuuri ry/Balettikoulu Hari StreetShow ry Tanssitalo Juulia Vantaan Tanssiopisto Vantaan voimisteluseura VARKAUS: Iloisen tanssin studio Soisalo-opisto Varkauden tanssikellari VIHTI: Tanssistudio Raqs Sharqi Danceschool VIITASAARI: Viitaseudun opisto VIRRAT: Merikanto-opisto YLIVIESKA: Ylivieskan seudun kansalaisopisto</p>	<p>YLÖJÄRVI: Balettikoulu Hannele Suomalai- nen Länsi-Pirkanmaan musiikkiopisto Tanssikoulu Sahara ÄÄNEKOSKI: Koskelan Tanssi</p>
--	--	--	---